

Dossiernummer: OMV/2019020452
Inrichtingsnummer: 20190215-0010
Ondernemingsnummer exploitant: 0403.170.701

Ministerieel besluit houdende uitspraak na arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen over de beroepen aangetekend tegen het besluit OMGP-2019-0132/VIBA/vema van de deputatie van de provincie Antwerpen van 26 september 2019 houdende het verlenen van de vergunning aan de nv Electrabel voor het bouwen en exploiteren van vier windturbines, gelegen te 2620 Hemiksem en 2660 Hoboken, Adolf Greinerstraat 139.

ARREST RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

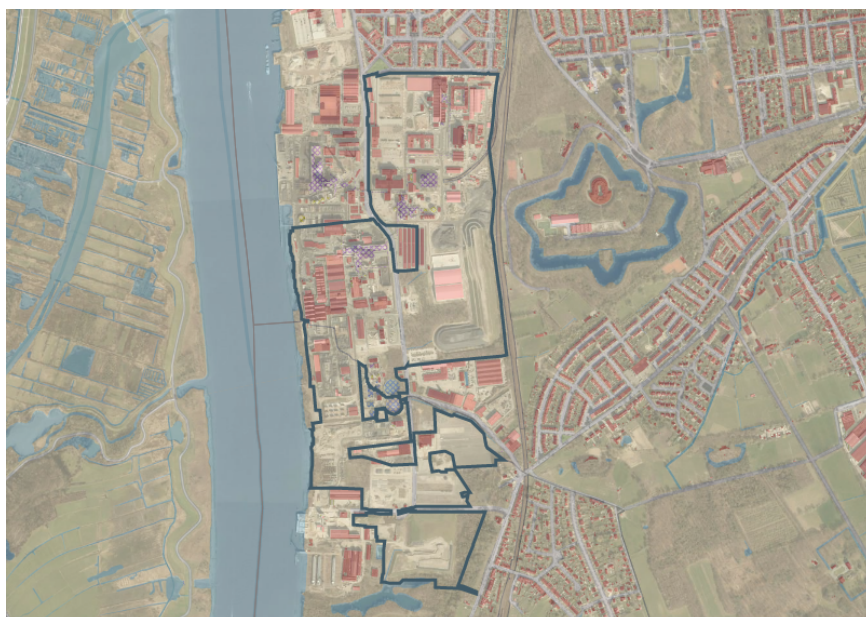
Het arrest RvVb-A-2122-1094 van 25 augustus 2022 van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb) vernietigt het ministerieel besluit OMV/2019020452 van 21 september 2020.

Het voormelde arrest is aan het Vlaamse Gewest betekend op 30 augustus 2022.

OMGEVINGSVERGUNNINGSAANVRAAG (INCLUSIEF WIJZIGINGEN)

De aanvraag gaat over de bouw en exploitatie van twee windturbines met een vermogen van 4,5 MW en een tiphoogte van 180 m.

De aanvraag heeft betrekking op terreinen gelegen te 2660 Antwerpen (Hoboken) en 2620 Hemiksem, Adolf Greinerstraat 139, zoals ingetekend op het Omgevingsloket onder situering:

Aanvraag na eerste aanleg

De aanvraag omvat de volgende stedenbouwkundige handelingen:

Planaanduiding	Stedenbouwkundige handeling	Beknorte beschrijving
WT1	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
WT2	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
WT3	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
WT4	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
Werkzone 1	Nieuwbouw Infrastructuur	Aanleg van een werkzone met een oppervlakte van 1.000 m ²
Werkzone 3	Nieuwbouw Infrastructuur	Aanleg van een werkzone met een oppervlakte van 1.000 m ²
Werkzone 4	Nieuwbouw Infrastructuur	Aanleg van een werkzone met een oppervlakte van 1.000 m ²
Kabel2	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel
Kabel3	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel
Aansluitingscabinet	Bouwen of herbouwen	Middenspanningscabine
Te rooien bomen	Ontbossen	Het ontbossen van circa 5.600 m ²
Kabel1	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel

De aanvraag omvat voor wat de ingedeelde inrichting of activiteit betreft:

- de exploitatie van 4 windturbines van elk 4,5 MW met 4 transformatoren van elk 6.500 kVA.

De ingedeelde inrichting of activiteit omvat de volgende rubrieken:

Rubriek	Omschrijving	Totale hoeveelheid	Klasse
12.2.2°	4 transformatoren met vermogen van 6.500 kVA	26.000 kVA	2
20.1.6.1°c)	4 windturbines van 4,5 MW	18.000 kW	1

Wijziging van de aanvraag (tweede aanleg) voor het arrest van de RvVb

Tijdens de beroepsfase, op 4 mei 2020, werd de aanvraag gewijzigd met het volgende:

- schrappen van WT1 en WT3 en bijhorende planelementen;
- de vraag tot het opleggen van volgende bijzondere voorwaarden:
 - *“In afwijking van de richtwaarden opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van VLAREM II, gelden voor woningen gelegen in subcategorie 2a (gebieden of delen van gebieden, uitgezonderd woongebieden of delen van woongebieden, gelegen op minder dan 500 m van industriegebieden) en subcategorie 2b (woongebieden of delen van woongebieden op minder dan 500 m van industriegebieden) de*

richtwaarden van categorie 4 (woongebieden), met name: 44 dB(A) overdag en 39 dB(A) 's avonds en 's nachts.

Hiernaast engageert ENGIE Electrabel zich om een vijfjaarlijkse periodieke geluidsmeetcampagne te voorzien alsook een extra geluidsmeetcampagne uit te voeren binnen het eerste jaar na het aflopen van de eerste meetcampagne;

- Voor wat betreft slagschaduw zal de impact voor alle omwonenden van het project beperkt worden tot het technisch minimum voor relevante, residentiële slagschaduwgevoelige objecten gelegen binnen de 4 uur/jaar-slagschaduwcontour, zoals deze is voorgesteld op de kaarten in de bij de initiële aanvraag gevoegde slagschaduwstudie, zie Bijlage 3. Voor de op voormelde kaarten vermelde woningen zal de daglimiet in de slagschaduwmodule ingesteld worden op 0 minuten.”;
- aanpassing van de verschillende nota's en studies naar aanleiding van het schrappen WT1 en WT3;
- aanvullen en updaten van studies naar aanleiding van bemerkingen in de reeds uitgebrachte adviezen;
- aanpassen en inkorten van het voorziene kabeltracé 'Kabel1' voor WT2.

Bovenstaande wijzigingen resulteren in de volgende gewijzigde aanvraag inzake de stedenbouwkundige handelingen:

Planaanduiding	Stedenbouwkundige handeling	Beknopte beschrijving
WT2	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
WT4	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
Werkzone 4	Nieuwbouw Infrastructuur	Aanleg van een werkzone met een oppervlakte van 1.000 m ²
Kabel3	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel
Aansluitingscabine1	Bouwen of herbouwen	Middenspanningscabine
Kabel1	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel

Bovenstaande wijzigingen resulteren in de volgende gewijzigde aanvraag inzake de ingedeelde inrichting of activiteit:

Rubriek	Omschrijving	Totale hoeveelheid	Klasse
12.2.2°	2 transformatoren met vermogen van 6.500 kVA	13.000 kVA	2
20.1.6.1°c)	2 windturbines van 4,5 MW	9.000 kW	1

De minister heeft op 8 mei 2020 het wijzigingsverzoek aanvaard met de organisatie van een nieuw openbaar onderzoek en een tweede adviesvraag aan de gewestelijke omgevingsvergunningscommissie.

Wijziging van de aanvraag (tweede aanleg) na het arrest van de RvVb

Tijdens de procedure na het arrest van de RvVb, op 18 november 2022, werd een wijzigingsverzoek ingediend met het volgende:

- bijkomende argumentatie als antwoord op het vernietigingsarrest van de RvVb van 25 augustus 2022 met referentie RvVb-A2122-1094;
- bijkomende argumentatie als antwoord op het ongunstig advies van de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (GOP) van het Departement Omgeving van 28 oktober 2022;
- een verduidelijking van het standpunt van de aanvrager met betrekking tot de zogenaamde schending van de natuurtoets die werd opgeworpen in een parallelle annulatieprocedure bij de RvVb tegen de omgevingsvergunning van 21 september 2020;
- een aanpassing van de maximale ashoogte van de aangevraagde windturbines van 114,5 m naar een hoogte van 117 m teneinde deze in overeenstemming te brengen met de studies bij het aanvraagdossier. Dit verandert intrinsiek niets aan het project en de conclusies van de bijhorende studies, vermits dit reeds zo is bestudeerd;
- de lokalisatienota werd aangevuld en geactualiseerd met betrekking tot het clusteringsprincipe en visuele hinder.

De gewestelijke omgevingsambtenaar heeft op 8 december 2022 het wijzigingsverzoek niet aanvaard.

Vervolgens heeft de aanvrager op 10 februari 2023 een nieuw wijzigingsverzoek ingediend, met een aanvulling van de lokalisatienota.

De gewestelijke omgevingsambtenaar heeft op 21 februari 2023 het wijzigingsverzoek aanvaard met de organisatie van een nieuw openbaar onderzoek en een nieuwe adviesvraag aan de gewestelijke omgevingsvergunningscommissie.

Op 30 maart 2023 werd nogmaals een wijzigingsverzoek ingediend, met het volgende:

- aanvulling van de lokalisatienota;
- toevoeging van bijkomende fotosimulaties: een fotosimulatie vanuit opnamepunt 25. Deze werd, net als opnamepunt 4 genomen vanuit het zuiden van het project, maar op een veel grotere afstand. Fotosimulatie 4 werd op een afstand van 1,1 km tot de dichtbijgelegen WT2 genomen, fotosimulatie 25 werd op een afstand van 2 km tot de dichtbijgelegen WT2 genomen. Deze fotosimulatie werd toegevoegd aan het dossier om tegemoet te komen aan één van de opmerkingen zoals ontvangen tijdens de informele infovergadering, georganiseerd door de gemeente Hemiksem voor haar inwoners op 13 maart 2023.

De gewestelijke omgevingsambtenaar heeft op 12 april 2023 het wijzigingsverzoek aanvaard met de organisatie van een nieuw openbaar onderzoek en een nieuwe adviesvraag aan de gewestelijke omgevingsvergunningscommissie.

Alle wijzigingen worden meegenomen in de beoordeling van de aanvraag.

OPENBAAR ONDERZOEK EERSTE AANLEG

Het openbaar onderzoek vond plaats van 20 april 2019 tot en met 18 mei 2019 in de stad Antwerpen en in de gemeente Hemiksem. Er werden 253 schriftelijke bezwaarschriften, 2 gebundelde schriftelijke bezwaarschriften, 251 digitale bezwaarschriften en 1 petitielijst ingediend met betrekking tot:

- geluidshinder (dB(A), ultrasoon geluid, andere dB's,...);
- bij geluidshinder zal het moeilijk te bepalen zijn wat de bron is in deze industriële omgeving;
- onduidelijk hoe de geluidsnormen gaan nageleefd worden;

- bodemtrillingen;
- natuurschade;
- slagschaduw;
- minimale afstanden tot woonwijken zoals in bijvoorbeeld Duitsland (H10-norm) of Denemarken (minimum afstand woonwijk 4-voud van hoogte turbine zijn noodzakelijk;
- hinder voor fauna en flora;
- calamiteiten (afbrekende wieken, ijs,...);
- hinder bij uitvoering werf (zwaar verkeer, impact op omringende risicovolle industrie);
- gebrek aan maatschappelijk draagvlak;
- baten zijn voor de exploitant, de lasten voor de burens;
- verminderde vastgoedwaarde;
- bouwen van geluidswal en nadien installaties (WT) plaatsen die boven de geluidswal uitkomen;
- toenemend risico op ongevallen (op sevesobedrijven Umicore en TOV);
- geen goede en onafhankelijk controle voorzien van naleving milderende maatregelen;
- opwekken van onvoldoende groene stroom gezien turbines vaak niet operationeel zullen zijn;
- overschrijding van de ruimtelijke draagkracht in dit dicht bebouwde gebied (visuele impact);
- zware metalen afkomstig van Umicore zullen zich verder verspreiden door de aanwezigheid van windmolens;
- voorzien van mogelijkheid tot participatie door buurtbewoners zodat ook zij een deel van de winst (financieel of energetisch) kunnen opstrijken.

BESTREDEN BESLUIT

De deputatie van de provincie Antwerpen heeft op 26 september 2019 het besluit OMGP-20190132/VIBA/vema genomen waarbij de vergunning werd verleend.

BEROEP

De beroepen zijn ingediend door:

- Meester Pieter Jongbloet, Oude Diestsesteenweg 13, 3010 Leuven, namens de nv immo Regency, Herbekestraat 71, 2620 Hemiksem;
- Elegis advocaten, Mechelsesteenweg 64 bus 201, 2018 Antwerpen, namens het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Hemiksem;
- de vzw De Drie Mereltjes, Valkenisseweg 21, 2620 Hemiksem;
- Tim Schnell, Den Haaglaan 64, 2660 Hoboken;
- Kris Verbeeck, Heiligstraat 139, 2620 Hemiksem;
- Katarzyna Pszeniczko, Tulpenlaan 5, 2620 Hemiksem;
- Eric Offeciers, Tulpenlaan 14, 2620 Hemiksem.

De beroepsindieners hebben de volgende beroepsargumenten:

- de windturbines worden dicht bij een scheepswerf in eigendom van een beroepsindiener ingeplant. De wieken draaien net niet over hallen. De afstand is zo klein dat volgens de provinciale omgevingsvergunningscommissie (POVC) de externe risico's onaanvaardbaar zijn. In het bestreden besluit wordt dit negatief element niet weerlegd. De aanvraag is onverenigbaar met de goede ruimtelijke ordening. De aanvraag moet onderworpen worden aan een feitelijk onderzoek met betrekking tot de ruimtelijkstedebouwkundige inpasbaarheid in de omgeving. Uit de aanvraag blijkt dat windturbines een aanzienlijke

impact hebben op een scheepswerf, met name met betrekking tot slagschaduw en geluid. De herstellingswerkzaamheden aan schepen gebeurt buiten. De scheepswerf komt in de straal met de zwaarste geluidsoverlast te liggen. Er wordt bijkomend opgemerkt dat de geluidscontouren rond WT1 afwijkend is ten opzichte van de andere windturbines waardoor vragen kunnen worden gesteld bij de nauwkeurigheid van de geluidstudie. De overlast wordt afgewenteld op aanpalende percelen. In het advies van de POVC wordt gesteld dat de aanvraag niet in overeenstemming is met de goede ruimtelijke ordening. De draagkracht van het gebied wordt overschreden en de impact van het aangevraagde op de omgeving is onaanvaardbaar. Door de talloze noodzakelijke milderende maatregelen kan de vraag gesteld worden of de turbines nog functioneel inpasbaar zijn;

- er ontbreekt een verscherpte natuurtoets zoals vereist conform artikel 26bis van het Natuurdecreet. In de passende beoordeling wordt gesteld dat dit niet nodig is, gelet op de afstand ten opzichte van VEN-gebieden. Significante effecten aan de overzijde van de Schelde zouden niet verwacht worden. Niet alleen betekenisvolle schade moet beoordeeld worden maar wel elke schade. De kans op schade volstaat. Dit blijkt uit rechtspraak van de Raad van State. Er wordt op geen enkele wijze aangetoond dat elke vorm van schade aan het zeer nabijgelegen VEN-gebied uitgesloten zou zijn. Voor VEN-gebieden is elk negatief effect ontoelaatbaar. Het VEN-gebied valt samen met een habitatrichtlijngebied en een vogelrichtlijngebied. Dat er vogels en vleermuizen voorkomen staat dus buiten discussie. In de passende beoordeling wordt uitdrukkelijk opgenomen dat maatregelen nodig zijn en wordt erkend dat de effecten op vleermuizen niet positief zijn. Men kan niet stellen dat er slechts beperkte schade zal zijn op de speciale beschermingszone en dat er geen schade op de natuur in het VEN-gebied zal zijn;
- de veiligheidsstudie voldoet niet aan de vereisten met betrekking tot het omgevingsveiligheidsrapport, zoals opgenomen in de bepalingen van artikel 4.5.5 van het DABM waarbij gesteld wordt dat de deskundige geen belang mag hebben bij de exploitatie van het desbetreffende bedrijf. Dit is duidelijk hier wel het geval aangezien de veiligheidsstudies zijn opgemaakt door een bedrijf dat samenwerkt met Umicore en een bedrijf dat deel uitmaakt van dezelfde groep als de aanvrager;
- het is niet duidelijk of ijsdetectiemiddelen werken. Een wiek kan op circa 450 m van de windturbine terecht komen. De windturbines staan te dicht ten opzichte van bedrijven met risicovolle activiteiten. Er komt een salpeterinstallatie in de buurt van WT4. Nabij WT1 is het bedrijf TOV gelegen, wat eveneens een hogedrempel sevesobedrijf is. Er is weldegelijk een stijging van het risico zonder dat er mitigerende maatregelen worden voorgesteld. Er is een nieuw Handboek voor Risicoberekeningen. Het is aangewezen dat er aan de meest recente inzichten wordt getoetst. In een handleiding voor onderhoudsmonteurs van een windturbinefabrikant is opgenomen dat het aangewezen is om niet te verblijven binnen een straal van 400 m rond de turbine tenzij het echt noodzakelijk is. Er staan woningen op slechts 330 m. Er zijn 120 meldingen per jaar van ongelukken waarbij onderdelen tot 1,3 km weggeslingerd worden. Bij een blikseminslag kan er ook schade zijn bij woningen door de lekstroom ten gevolge van aardpotentiaalverschillen. In het advies van team Externe Veiligheid wordt gesteld dat er onnauwkeurigheden en tekortkomingen in de studie zijn. De veiligheidsstudie wekt geen vertrouwen. Hierover zou niet de minste twijfel mogen zijn. De adviezen van de brandweer zijn allesbehalve gunstig maar bevatten heel wat opmerkingen en bezwaren. Er wordt hiermee geen rekening gehouden;
- de windturbines veroorzaken onvermijdelijk geluidshinder. Dit werd bevestigd door de vertegenwoordigers van de aanvrager op de infoavond. Lawaaihinder zal leiden tot stress, slaapstoornissen en hart- en vaatziekten. Windturbines hebben een bewezen weerslag op de gezondheid van omwonenden, zoals kan worden gelezen in een rapport van de Wereldgezondheidsorganisatie van 2018 en het advies van de hoge gezondheidsraad. Verschillende studies tonen aan dat het geluid van windturbines storender zijn dan ander

omgevingsgeluid. De VLAREM-wetgeving is geschreven voor kleine windturbines. Er is een betrouwbaarheidsinterval van 3 dB(A) en is alleen geldig voor geluidsbronnen tot 30 m hoog. Voor hogere bronnen is er geen betrouwbaarheidsinterval weergegeven. Uit de geluidstudie blijkt dat er niet kan voldaan worden aan de normen. Rekening houdende met het betrouwbaarheidsinterval is het voldoen aan de norm dus zeer onzeker. Men houdt geen rekening met het cumulatief effect. Een cluster van windturbines is nog irriteranter dan één enkele windturbine. De metingen van het oorspronkelijk omgevingsgeluid is gebaseerd op metingen van 2017 ter hoogte van twee meetpunten. Uit de metingen blijkt dat er 's nachts een zeer laag omgevingsgeluid is. Door de inplanting van de windturbines zal dit stijgen. Het oorspronkelijk omgevingsgeluid mag slechts in rekening worden gebracht als de afstand tussen de windturbine en de woning meer is dan driemaal de rotordiameter. Er zijn verschillende delen van de woonwijken gelegen binnen de afstand van 393 m. Voor elk van deze locaties moet een meting uitgevoerd worden. Op de contourkaart bij plan 1A worden er zes stappen van 1 dB(A) weergegeven tussen 35 dB(A) en 40 dB(A). Dit is onmogelijk. Umicore realiseert voortdurend nieuwe projecten met extra geluidsoverlast. Zo moeten voor een betonbreker muren van 25 m hoogte worden voorzien. De windturbines komen duidelijk boven die 25 m. Er is geen monitoringssysteem voorzien voor geluid. Het theoretisch model verdient in onze woonkern een continue en transparante validatie;

- er wordt geen rekening gehouden met laag- en hoogfrequent geluid. Laagfrequent geluid resoneert goed in erg goed geïsoleerde gebouwen zoals de woningen in de buurt;
- de windturbines voldoen niet aan de normen voor slagschaduw. Gelet op de duurtijd voor het in werking treden van het stilstandmechanisme zal de norm van 8 u onmogelijk nageleefd kunnen worden. Er moet rekening worden gehouden met cumulatieve hinder. Er moet een monitoringssysteem met sensoren komen;
- in studies die zijn aangeleverd op infomomenten waren eveneens turbines te zien met een lagere tiphoogte en vermogen. Dit is bewust verstrekken van foutieve informatie;
- bij de beoordeling van de afwegingselementen voor de locatiekeuze wordt verwezen naar de Schelde en de spoorlijn L52 en naar het grootschalig industriegebied. Het industriegebied kan bezwaarlijk grootschalig genoemd worden want het ligt geprangd tussen woonkernen. Er is eerder sprake van een specifieke bedrijfssite omgeven door de vroegere arbeiderswoningen. De visuele impact ten aanzien van Fort 8 wordt als beperkt omschreven in de landschapsstudie. Dit is logisch want er wonen geen mensen. Over de visuele impact ten aanzien van de woonkernen wordt met geen woord gerept. De omliggende wijken hebben een historische relatie met de hoge ruimtelijke elementen en de geklasseerde schouw van Umicore. De wijken zijn gekenmerkt door laagbouw waardoor de turbines de wijken domineren vanuit elk standpunt. Pas op de POVC blijkt uit bijkomende fotosimulaties dat de turbines een nog grotere impact hebben dan initieel gecommuniceerd. De POVC oordeelt dat de visuele hinder nog groter zal zijn omdat de simulaties gemaakt zijn ten aanzien van het openbaar domein en niet ten opzichte van de tuinen;
- er is een strijdigheid met de bestaande ruimtelijke structuur en de beleidsplannen. Er zijn geen positieve aanknopingspunten. In het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) 'Varenvelden' van 2008, gelegen op minder dan 500 m wordt gestreefd om het landelijk karakter van de oorspronkelijke tuinbouwwijk te vrijwaren met strenge stedenbouwkundige voorschriften. Hoge gebouwen en hoge perceelsafscheidings zijn niet toegelaten. Windturbines van 180 m zijn niet in lijn met dit gevoerd beleid. De aanvraag is ook strijdig met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan waarin wordt gesteld dat in dit gebied nieuwe vormen van bedrijvigheid mogelijk zijn indien deze aansluiten bij het woongebied en kaderen in een algemeen concept van heropwaardering van het gebied. Gelet op de hinder die ze veroorzaken is het duidelijk dat de windturbines niet kaderen in het algemeen concept van de heropwaardering van het gebied. De windturbines dienen voor

- de energievoorziening van één bedrijf. Volgens het ruimtelijke structuurplan moet de relatie met de Schelde worden versterkt. De windturbines worden niet in een lijnopstelling voorzien waardoor ze noch nauw verbonden zijn met de Schelde noch met de spoorlijn;
- in het rapport 'Provinciale screening windturbines, GIS-onderzoek naar de potentiële inplantingszones in de provincie Antwerpen' wordt aangegeven dat de inplanting van windturbines in de regio moeilijk realiseerbaar is door nabijheid van woongebieden en de vele bebouwing. Dus reeds vóór deze aanvraag had de deputatie fundamentele bedenkingen bij de plaatsing van windturbines. In deze screening is men uitgegaan van windturbines van 2 MW en 140 m hoog. Terwijl de aanvraag windturbines omvat van 5 MW en 180 m hoog. Uit deze screening blijkt dat het saldo van positieve verminderd met negatieve aanknopingspunten slechts 2 bedraagt. Hieruit blijkt dat er bijna evenveel negatieve als positieve aanknopingspunten zijn. Uit het windplan 'Windkracht 2020' van 2016 blijkt dat men vooral windturbines wil in havens en grootschalige industriegebieden, ver weg van bewoning. De projectlocatie is geen grootschalig industriegebied en is volledig omgeven door woningen. Er kan er ook gewezen worden op het inmiddels definitief vastgestelde Landinrichtingsplan 'Openruimteverbindingen Rupelstreek', waarin maatregelen en middelen van verschillende overheden (Vlaams, provinciaal, gemeentelijk), verenigingen en private partners worden ingezet om de kwaliteit van de open ruimte in de Rupelstreek - onder meer ook in Hemiksem - te beschermen en te ontwikkelen. De windturbines zouden middenin het projectgebied voor de gemeente Hemiksem geplaatst worden en dus strijdig met dit Landinrichtingsplan;
 - de beoordeling van de deputatie is onvolledig. Het ongunstig advies van de POVC wordt niet weerlegd met een eigen beoordeling. Er wordt met betrekking tot de ruimtelijke aspecten verwezen naar het advies van de afdeling GOP van het Departement Omgeving. Dit advies is voor veel kritiek vatbaar. Met betrekking tot het gebruik van de opgewekte elektriciteit wordt in dit advies enerzijds aangegeven dat het zal getransporteerd worden naar bedrijven in de buurt. Anderzijds wordt gesteld dat de elektriciteit voor menselijk gebruik is waardoor de inplanting van de windturbines in de buurt van woonwijken aanvaardbaar zou zijn. Door de aanvrager wordt echter gesteld dat de elektriciteit door Umicore zelf zal geproduceerd worden. De argumenten in het advies zijn dus niet juist. Met betrekking tot de visuele impact wordt verwezen naar andere hoge constructies in het industriegebied. Geen enkele constructie is echter 180 m hoog en beweegt permanent. Geen enkele fotosimulatie bevat een uitzicht vanuit de woonwijk met een industriële constructie en een windturbine samen;
 - de windturbines worden zeer dicht bij een woonwijk met circa 6.000 mensen ingeplant. De duurzame band die is opgebouwd tussen Umicore en de wijkbewoners zal een einde kennen. Het woongebied heeft dagelijks reeds heel wat hinder afkomstig van de spoorlijn, de gewestweg en de industriële activiteiten. De windturbines zijn de druppel te veel en bijkomende hinder is dan ook onaanvaardbaar. Gelet op de vele bezwaren ontbreekt het maatschappelijk draagvlak. Er zijn 1.300 bezwaren. Dit is 75% van de werkzaamheidsgraad van Umicore. Er is zijn meer mensen die negatief geïmpacteerd worden dan dat er een positieve bijdrage is aan de werkgelegenheid. Windturbines van 180 m hoog zijn ontworpen om offshore te plaatsen en niet naast woonwijken. Wieken met een diameter van 130 m zullen een opvallend en storend element zijn met een dominante en visuele impact. De fotosimulaties zijn niet vanuit de meest ongunstige invalshoek genomen. In de fotosimulaties lijkt het niet te gaan over windturbines van 180 m hoog met een rotordiameter van 131 m. De visuele hinder zal dus nog groter zijn. Uit een onderzoek van het Vlaams Energieagentschap blijkt dat 82,8% van de mensen een windturbine op minder dan 500 m van woningen niet aanvaardbaar vinden; - er zijn heel wat negatieve adviezen en opmerkingen over de aanvraag:
 - o de brandweer heeft een negatief advies gegeven;
 - o de veiligheidsstudie is niet conform;

- er is een negatief advies van het Directoraat-generaal Luchtvaart van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer;
- er zijn problemen met de MER-studie;
- de gemeente Hemiksem en de stad Antwerpen geven ongunstig advies;
- de POVC heeft een negatief advies gegeven.

Enkele van die adviezen worden met louter enkele tekstuele wijzigingen verandert van negatief naar positief. Het Directoraat-generaal Luchtvaart van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer heeft eerst een ongunstig advies verleend. Het is onbekend waarom er opeens wel een gunstig advies wordt verleend zonder dat aan de aanvraag iets wijzigt. Ondanks de ongunstige adviezen verleent de deputatie eenzijdig toch de vergunning. Een particulier zou op deze manier nooit aan een vergunning raken;

- de voorwaarden bevatten tegenstrijdigheden en leemtes:
 - de hoeveelheid slagschaduw moet tot een technisch minimum beperkt worden door een slagschaduwmodule. Dit is geen duidelijk criterium. Het monitoringssysteem is onvoldoende beschreven;
 - WT1, WT2 en WT3 moeten tussen 15 juli en 15 oktober stilgelegd worden vanaf 20 minuten na zonsondergang tot 4 u na zonsondergang en van 3 u voor zonsopgang tot 20 na zonsopgang. In een groot deel van de beschreven periode is er geen 7 u tussen zonsondergang en zonsopgang. Er is ook geen definitie van zonsopgang. Deze maatregel is dus niet afdwingbaar. Stilstand gedurende een periode van 3 maanden wordt van rechtswege als een behoorlijk rendementsverlies aanzien;
 - er worden normen opgelegd voor overdag, 's avonds en 's nachts. Er wordt niet nader gedefinieerd welke tijdstippen hiermee worden bedoeld. Deze maatregel is dus niet afdwingbaar;
 - er wordt aan de exploitant gevraagd om een rapport op te stellen waarin bepaald wordt op welke wijze de windturbines zullen gemoduleerd worden. De exploitant wordt dus gevraagd om na de vergunningverlening na te denken over het inperken van het geluid. Dit moet duidelijk zijn bij het verlenen van een vergunning;
 - het rapport met betrekking tot de modulering moet bezorgd worden aan de vergunningverlenende overheid die dit ter informatie bezorgd aan de afdeling GOP van het Departement Omgeving en de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving. Aangezien dit rapport ter informatie moet worden overgemaakt, is deze voorwaarde niet bindend. Er is geen goedkeuring van dit rapport voorzien. Er is geen sanctie voorzien. Het is geen opschortende voorwaarde. Bijgevolg is dit een holle bepaling waarbij de geluidshinder wordt geminimaliseerd. Het is nog maar de vraag of het wettig is dat dit document niet a priori wordt opgevraagd;
 - de controlemeting moet uitgevoerd worden door een erkend milieudeskundige. Het is dus aan de aanvrager om een deskundige van zijn keuze aan te stellen die een meting uitvoert op een tijdstip en in de omstandigheden die het meest gunstig zijn. Dit is in strijd met alle geldende auditprincipes en biedt geen garantie op een onafhankelijke meting. De overheid moet zelf deze meting uitvoeren. Bij bouwprojecten geldt er omwille van dit principe een onverenigbaarheid tussen het beroep van aannemer en architect. Er wordt ook niet gesteld dat deze deskundige moet onafhankelijk zijn. Er is geen aanstellingsprocedure of een wrakingsmogelijkheid voorzien;
 - het rapport van de controlemeting moet bezorgd worden aan de vergunningverlenende overheid die het rapport ter evaluatie zal overmaken aan de afdeling GOP van het Departement Omgeving en de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving. Er is geen termijn voorzien voor het indienen van dit rapport. Er zijn ook geen evaluatiecriteria of een sanctionering bij niet naleving voorzien;

- er wordt in de voorwaarden afwijking verleend op de gewestelijk stedenbouwkundige verordening hemelwater zodat er geen infiltratievoorziening moet worden voorzien. Dit is in tijden van lage grondwaterstanden zeer opmerkelijk. Er is een verharde oppervlakte van 200 m² per windmolen. Voor gezinswoningen is het wel verplicht om een infiltratie te voorzien. Voor een industrieel project is men alweer extreem soepel. Deze schending van de watertoets is niet wettig. Het is niet aan een provinciaal niveau om afwijking te verlenen van een gewestelijke verordening. Dit is oneigenlijk machtsmisbruik;
- de aanvraag is onvolledig wegens het ontbreken van een project-MER of minstens een project-m.e.r.-screeningsnota. Dit bezwaar is volledig onbesproken gelaten in het bestreden besluit. Er moet een MER opgemaakt worden voor 20 windturbines of meer of voor vier windturbines die een aanzienlijke invloed hebben of kunnen hebben op een bijzonder beschermd gebied. De betrokken vier windturbines hebben weldegelijk een aanzienlijke invloed op de beschermingsgebieden in de buurt. Minstens moet een project-m.e.r.-screeningsnota opgesteld worden. Los daarvan spreekt het voor zich dat windturbines met dergelijke tiphoogte steeds een impact hebben op het milieu wanneer deze zo dicht ingeplant worden in een zone waar gevoelige fauna voorkomt enerzijds en woonwijken anderzijds;
- de vergunningsaanvraag is onvolledig. De geluidsstudie, de slagschaduwstudie en de risicoanalyse zijn niet toegevoegd aan de aanvraag, zoals nochtans vereist. Een objectieve beoordeling van de studies is dus onmogelijk;
- de bezwaarprocedure is niet transparant en hoogdrempelig. Het wordt de burger bewust moeilijk gemaakt om toegang te krijgen tot de informatie uit het dossier;
- de collectieve waardevermindering van de woningen door de komst van de windturbines ligt tussen circa 14,5 miljoen en circa 22 miljoen. Het project voorziet wel in een financiële compensatie voor het kappen van bomen maar niet voor waardeverlies aan woningen;
- de windturbines staan te dicht tegen elkaar. De vuistregel stelt dat turbines op land minimaal vijfmaal de rotordiameter van elkaar moeten verwijderd staan. De aanvraag voldoet niet aan deze vuistregel waardoor er turbulentie kan ontstaan. De windturbines zullen veel te veel stil moeten staan. Dit weegt niet op tegen de nadelen en de hinder voor de omwonenden.

Op 16 juni 2020 heeft de nv Immo Regency gemeld dat zij hun beroepschrift wensen in te trekken naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020.

REGELGEVEND KADER

De beroepen worden behandeld rekening houdend met de ter zake geldende wettelijke bepalingen, in het bijzonder het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning (Omgevingsvergunningsdecreet), het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM), de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO), het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (Natuurdecreet), het decreet van 15 juli 2016 betreffende het Integraal Handelsvestigingsbeleid (decreet IHB) en hun uitvoeringsbesluiten.

ONTVANKELIJKHEID EN VOLLEDIGHEID

Het bestreden besluit is bekendgemaakt op 26 september 2019 op het Omgevingsloket en door aanplakking vanaf 10 oktober 2019.

De beroepen zijn ontvangen op 29 oktober 2019, 5 november 2019 en 8 november 2019 en werden ontvankelijk verklaard op 26 november 2019.

De Vlaamse Regering is bevoegd om in laatste administratieve aanleg een beslissing te nemen over beroepen tegen beslissingen van de deputatie in eerste administratieve aanleg, volgens de gewone procedure.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme is bevoegd om op te treden voor de Vlaamse Regering met toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering van 2 oktober 2019 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering.

TERMIJNVERLENGING

Wijziging van de aanvraag (na RvVb)

In uitvoering van artikel 64 van het Omgevingsvergunningsdecreet heeft de aanvrager op 18 november 2022, 10 februari 2023 en 30 maart 2023 een wijziging van de aanvraag gevraagd. De laatste twee wijzigingen werden respectievelijk op 21 februari 2023 en 12 april 2023 aanvaard door de gewestelijke omgevingsambtenaar met de organisatie van een nieuw openbaar onderzoek. Zoals bepaald in artikel 66, §2, van het Omgevingsvergunningsdecreet, wordt de beslissingstermijn (éénmalig) met 60 dagen verlengd omwille van de organisatie van een nieuw openbaar onderzoek.

OPENBAAR ONDERZOEK BEROEPSFASE

Het nieuwe openbaar onderzoek vond plaats van 19 mei 2020 tot en met 17 juni 2020 in de gemeente Hemiksem en de stad Antwerpen. Er werden circa 495 bezwaarschriften ingediend. De bezwaarschriften handelen samengevat over:

- geluidshinder (ook laagfrequent en ultrasoon) en trillinghinder;
- slagschaduw;
- controlemetingen omtrent geluid door een onafhankelijke partij;
- rekening houden met het cumulatief effect;
- waardedaling woningen;
- gezondheidsrisico's;
- het project is niet inpasbaar in het landschap – visuele hinder (tiphoogte moet beperkt worden tot de hoogte van de schouw bij Umicore, zijnde 150 m);
- veiligheid;
- de windturbines bevinden zich te dicht bij de woonkern Hemiksem, de locatie is ongeschikt;
- er is geen garantie dat de twee geschrapte windturbines later niet opnieuw zullen worden gevraagd, de aansluitcabine van WT02 wijzigt niet van plaats en is niet aan de voet gelegen. Er wordt gevraagd de locatie van de cabine te wijzigen;
- het VLAREM is ontoereikend;
- de turbines worden niet energetisch optimaal ingeplant;
- bedreiging van het natuurgebied Kruibeekse Polders;
- er werd geen advies gevraagd aan de provincie Oost-Vlaanderen of de gemeente Kruibeke terwijl deze ook impact gaan ondervinden.

Het openbaar onderzoek (naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 10 februari 2023) vond plaats van 1 maart 2023 tot en met 31 maart 2023 in de gemeente Hemiksem en van 7 maart 2023 tot en met 6 april 2023 in de stad Antwerpen. Er werden respectievelijk circa 380 bezwaarschriften

(inclusief petitie lijsten) en 6 bezwaarschriften ingediend. De bezwaarschriften handelen samengevat over:

- De hinder van geluid;
- Welzijn en gezondheid, nachtrust, geen rekening gehouden met impact die omwonenden moeten ondergaan;
- Slagschaduw en effect op woning;
- De grootte van de windturbines en de nabijheid tegenover de woningen, ruimtelijke ordening, inpassing, solitaire mastodonten pal langs dichtbevolkte woonwijken, plaatsing naast stortplaatsen, te dicht bij natuurgebied;
- Risico veiligheid, (seveso-inrichting), faling/incident, ontbreken van onderzoek, brandrisico, giftige stoffen die vrijkomen, opwaaien fijn stof;
- Waardevermindering woningen;
- Misleidende info(foto's) in verband met inplanting windturbines;
- Dierenwelzijn, trekvogels, vleermuizen;
- In andere landen 1/10/1,8/5/1,5/2 kilometer afstand van woongebied;
- Windturbines zichtvervuiling, visuele hinder, knipperlichten, welke worden effectief geplaatst;
- Economie, winstbejag primeert boven de mensen, verspillen subsidies/overheidsgelden, opgewekte energie enkel voor Umicore;
- Plaatsing andere kant Schelde waar geen bewoning is, alternatieve locatie (op zee), umicoreterrein grenzend aan Schelde;
- Vernielen biologisch waardevol gebied, bedreiging natuurgebied Kruibeke, landschapsvervuiling;
- Geen draagvlak hernieuwbare energie in Hemiksem/Hoboken;
- Visuele impact windturbines niet gelijkaardig aan hoge schoorsteen en kraaninstallatie (lokalisatie nota pagina 34) aanzienlijk hoger en breder en benemen veel groter deel van gezichtsveld;
- Milieuhinder, ongezonde lucht Umicore;
- Bijkomende belasting voor een wijk die al op verschillende manieren hinder ondervindt van de industriële activiteiten van Umicore;
- Voldoet niet aan clusteringsprincipe, Voldoen niet aan ruimtelijke concentratie met reeds bestaande infrastructuur, door dens woongebied geen clusters van windprojecten mogelijk;
- Landelijk karakter van 'kleine landeigendom' en 'vaeren velden' gaat verloren, schade aan landelijk karakter omgeving.
- Kans op breuk en ijsvorming van de windmolen;
- Nog meer waardevermindering van de woningen;
- De invloed op de gezondheid voor wonen in de nabijheid is nog volop in onderzoek;
- De verspreiding, concentratie en neerslaan van vervuiling, fijn stof en zware metalen en deze toch op niet geringe afstand van enerzijds een stort en anderzijds een schouw.

Hiernaast werd een (informele) informatievergadering gehouden op 13 maart 2023 in de gemeente Hemiksem.

Het openbaar onderzoek (naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 30 maart 2023) vond plaats van 19 april 2023 tot en met 18 mei 2023 in de gemeente Hemiksem. Er werden geen bezwaarschriften ingediend. Het openbaar onderzoek vond plaats van 24 april 2023 tot en met 23 mei 2023 in de stad Antwerpen. Er werden 3 bezwaarschriften ingediend met betrekking tot:

- Solitaire mastodonten horen niet thuis langs dichtbevolkte woonwijken maar in windturbineparken;
- Onaanvaardbare geluidshinder en visuele hinder;
- Slagschaduwhinder;

- Een gunstig advies van de NMBS.

ADVIEZEN

Op 2 september 2022 deelde het agentschap Onroerend Erfgoed in een bericht op het loket mee dat geen advies zal worden verleend.

In de adviezen van 10 oktober 2022 en 27 maart 2023 stelt het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Hemiksem dat het ongunstig advies van 8 juni 2020, verleend in laatste aanleg, behouden blijft.

Het advies van 18 oktober 2022 van het Directoraat-generaal Luchtvaart van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer is voorwaardelijk gunstig. Via een bericht op het Omgevingsloket werd op 16 maart 2023 meegedeeld dat dit gunstig advies behouden blijft.

Op 18 oktober 2022 en 17 maart 2023 deelde de afdeling GOP (Team Externe Veiligheid) van het Departement Omgeving in een bericht op het loket mee dat het voorwaardelijk gunstig advies van 29 mei 2020, verleend in laatste aanleg, behouden blijft.

Het advies van 19 oktober 2022 van de nv De Vlaamse Waterweg is voorwaardelijk gunstig. Op 21 maart 2023 deelde de nv De Vlaamse Waterweg in een bericht op het loket mee geen bezwaar te hebben tegen voorliggend dossier.

De adviezen van 21 oktober 2022 en 1 maart 2023 van de nv Infrabel is voorwaardelijk gunstig.

De geïntegreerde adviezen van 28 oktober 2022 en 22 april 2023 van de afdeling GOP (Ruimte en Milieu) van het Departement Omgeving zijn ongunstig.

Op 28 februari 2023 deelde Elia Asset in een bericht op het Omgevingsloket mee geen bezwaar te hebben tegen voorliggend dossier.

Het subadvies van 14 maart 2023 van de nv Air Liquide Industries Belgium aan GOP (Ruimte en Milieu) is voorwaardelijk gunstig.

Het advies van 27 maart 2023 en 16 mei 2023 van de nv Fluxys Belgium is gunstig.

Het advies van 31 maart 2023 van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is voorwaardelijk gunstig.

Het advies van het college van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen is stilzwijgend gunstig.

Het advies van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) is stilzwijgend gunstig.

GOVC

De aanvrager werd tijdens de gewestelijke omgevingsvergunningscommissie van 13 juni 2023 gehoord en verklaarde hierbij het volgende:

- Men geeft een korte toelichting omtrent de historiek van het dossier;

- De aanvraag werd gereduceerd van vier windturbines naar twee windturbines. Hierdoor is afstand tot dichtstbijzijnde woningen verdubbeld. Er wordt rekening gehouden met de bezwaren en met de bijkomende voorwaarden die opgenomen werden omwille van milieu, inzake geluid en slagschaduw om de inpasbaarheid naar omwonenden toe mogelijk te maken;
- Ook wat betreft visuele hinder wordt met het laatste wijzigingsverzoek tegemoet gekomen aan de bezwaren en adviezen. Hierbij werden extra fotosimulaties toegevoegd;
- Die ruimtelijke inpasbaarheid is energetisch optimaal en is wel degelijk opgenomen in het dossier in tegenstelling tot wat beweerd wordt in het advies van de afdeling GOP. Dit sluit een verdere uitbreiding niet uit in de toekomst. Daarnaast toont de restrictiekaart dat er weinig alternatieven zijn voor wat betreft de locaties;
- Er zijn stilstanden voorzien, maar die zullen de economische rendabiliteit niet in gedrang brengen want de stillegmodi is slechts beperkt voorzien in het jaar en voornamelijk ook wanneer er minder wind is;
- Het ongunstig advies van de afdeling GOP vermeldt een tussenafstand van 2 km, dit is echter slechts 1 km. Men wilt dit opnieuw benadrukken. Er is dus wel sprake van een clustering. De inplanting vormt ook een geheel met de industriezone en het landschap. Op de totale lengte van het industriegebied van 3 km bekeken is dat ontegensprekelijk een cluster met de industriezone. De windturbines gaan die bestaande structuur versterken;
- Dat de Schelde niet aanzien wordt als lijninfrastructuur wordt ook niet gevolgd. Men spreekt hier zelfs over een kronkelend karakter van de Schelde. Tussen twee bochten op 7 km is de Schelde wel degelijk recht;
- Het laatste wijzigingsverzoek is wel degelijk aangepast naar de inplanting van de overige twee windturbines met motivatie inzake de energetische optimalisatie, inclusief bijlagen (kaarten en dergelijke).
- Met betrekking tot de visuele hinder verwijst men naar de opgenomen visualisaties die gemaakt zijn. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de bijkomende elementen. De visualisaties zijn opgenomen op de locaties die specifiek gevraagd zijn tijdens de beroepsprocedure;
- Men blijft bij het standpunt dat de twee voorziene windturbines ruimtelijk en functioneel inpasbaar zijn en zijn van mening dat de onderliggende aanvraag gunstig kan worden geadviseerd;
- Men is niet op de hoogte van vermeldde project van de heraanleg van een weg (extern dossier met kenmerk OMV2022042464) nabij WT4. Men is er echter van overtuigd dat dit het een het ander niet uitsluit.

Het advies van 13 juni 2023 van de Gewestelijke Omgevingsvergunningscommissie is ongunstig.

HISTORIEK

De aanvraag betreft een nieuwe ingedeelde inrichting of activiteit.

De volgende relevante bouwvergunningen, stedenbouwkundige vergunningen of omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen zijn gekend op de locatie van de aanvraag:

- een omgevingsvergunning verleend door het college van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen op 5 mei 2023 met kenmerk OMV2022042464 aan ontwikkelaars (in opdracht van districtscollege district Hoboken), voor de heraanleg van onder andere de Adolf Greinerstraat.

BESCHRIJVING OMGEVING

Het windturbineproject, bestaande uit twee windturbines, bevindt zich parallel aan de noord-zuidgeoriënteerde Schelde ter hoogte van de grens tussen Hemiksem en Antwerpen. WT2 bevindt zich op het grondgebied van de gemeente Hemiksem, WT4 op het grondgebied van de stad Antwerpen. Het bevindt zich op de terreinen van het bedrijf Umicore Hoboken, tussen de Schelde ten westen, de wijken Nachtegalenhof en Zwaluwenhof ten oosten en dorpskern Moretusburg ten noorden, ter hoogte van de Adolf Greinerstraat en de Herbekstraat. De bedrijfssite ligt in de noord-zuid-richting, parallel aan de Schelde. Ook de windturbines zullen een inplanting krijgen die noord-zuid is georiënteerd. De windturbines worden ingeplant op de rechter Scheldeoever, ingeklemd tussen de Schelde ten westen en de spoorlijn L52 ten oosten.

WT2 is gelegen op een afstand van circa:

- 410 m van parkgebied;
- 450 m van natuurgebied;
- 660 m van woongebied;
- 890 m van gebied voor dagrecreatie;
- 1 km van groengebied;
- 85 m van het habitatrictlijngebied 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' met code BE2300006;
- 450 m van het gebied van het VEN of het IVON 'De Vallei van de Boven Zeeschelde van de Dender- tot de Rupelmonding' met gebiedsnummer 321;
- 450 m van het vogelrichtlijngebied 'Durme en de middenloop van de Schelde' met code BE2301235.

WT4 is gelegen op een afstand van circa:

- 110 m van parkgebied;
- 180 m van gebied voor dagrecreatie;
- 560 m van woongebied;
- 970 m van natuurgebied;
- 1,3 km m van groengebied;
- 610 m van het habitatrictlijngebied 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' met code BE2300006;
- 970 m van het vogelrichtlijngebied 'Durme en de middenloop van de Schelde' met code BE2301235;
- 980 m van het gebied van het VEN of het IVON 'De Vallei van de Boven Zeeschelde van de Dender- tot de Rupelmonding' met gebiedsnummer 321.

PLANOLOGISCHE LIGGING

Plannen van aanleg en de ruimtelijke uitvoeringsplannen

De aanvraag is volgens het gewestplan 'Antwerpen' vastgesteld bij koninklijk besluit van 3 oktober 1979 gelegen in een industriegebied en in een zone bestaande afzonderlijke leidingen (transportleidingen).

In deze zone gelden de stedenbouwkundige voorschriften zoals bepaald in artikel 7.2.0 van het koninklijk besluit van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen. Deze voorschriften luiden als volgt:

"Artikel 7.2.0. De industriegebieden

Deze zijn bestemd voor de vestiging van industriële of ambachtelijke bedrijven. Ze omvatten een bufferzone. Voor zover zulks in verband met de veiligheid en de goede werking van het bedrijf

noodzakelijk is, kunnen ze mede de huisvesting van het bewakingspersoneel omvatten. Tevens worden in deze gebieden complementaire dienstverlenende bedrijven ten behoeve van de andere industriële bedrijven toegelaten, namelijk: bankagentschappen, benzinestations, transportbedrijven, collectieve restaurants, opslagplaatsen van goederen bestemd voor nationale of internationale verkoop.”

Volgens artikel 4.12.1 van het koninklijk besluit van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen zijn geen specifieke voorschriften van toepassing voor de zone bestaande afzonderlijke leidingen (transportleidingen).

De gevraagde handelingen zijn gelegen binnen de begrenzing van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan ‘Afbakening grootstedelijk gebied Antwerpen’, vastgesteld bij besluit van de Vlaamse Regering van 19 juni 2009. De projectzone bevindt zich binnen de afbakeningslijn van het grootstedelijk gebied Antwerpen (artikel 0). Binnen de afbakeningslijn gelden volgende stedenbouwkundige voorschriften:

“Artikel 0. Afbakeningslijn grootstedelijk gebied Antwerpen

De gebieden binnen de afbakeningslijn behoren tot het grootstedelijk gebied Antwerpen. Met uitzondering van de deelgebieden waarvoor in dit plan voorschriften werden vastgelegd, blijven de op het ogenblik van de vaststelling van dit plan bestaande bestemmings- en inrichtingsvoorschriften onverminderd van toepassing. De bestaande voorschriften kunnen daar door voorschriften in nieuwe gewestelijke, provinciale en gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen of BPA's worden vervangen.

Bij de vaststelling van die plannen en bij overheidsprojecten binnen de grenslijn gelden de relevante bepalingen van de ruimtelijke structuurplannen, conform de decretale bepalingen in verband met de verbindende waarde van die ruimtelijke structuurplannen.”

De aanvraag is niet gelegen binnen een gemeentelijk of provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan, noch binnen een plan van aanleg, noch binnen de begrenzing van een goedgekeurde en niet-vervallen verkaveling.

Bepaling van het plan dat van toepassing is op de aanvraag

Artikel 7.4.5 van de VCRO stelt dat de voorschriften van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, voor het grondgebied waarop ze betrekking hebben, de voorschriften van de plannen van aanleg vervangen, tenzij het ruimtelijk uitvoeringsplan het uitdrukkelijk anders bepaalt.

De aanvraag moet beoordeeld worden aan de hand van de stedenbouwkundige voorschriften van het gewestplan ‘Antwerpen’.

VOORSCHRIFTEN DIE VOLGEN UIT VERORDENINGEN

Op de aanvraag is de volgende gewestelijke verordening van toepassing:

- het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2013 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater.

Op de aanvraag zijn volgende relevante gemeentelijke of provinciale bouw- en stedenbouwkundige verordeningen van toepassing:

- de gemeentelijke stedenbouwkundige verordening (bouwcode), definitief vastgesteld door de gemeenteraad van de stad Antwerpen in zitting van 28 april 2014, goedgekeurd bij

besluit van de deputatie van de provincie Antwerpen van 9 oktober 2014 en van kracht sinds 25 oktober 2014.

VERPLICHTINGEN VANUIT EUROPESE REGELGEVING

Milieueffectrapportage

De (gewijzigde) aanvraag met twee windturbines heeft betrekking op een activiteit die voorkomt op de lijst van bijlage III van het project-MER-besluit, meer bepaald rubriek *“3. i) installaties voor de winning van windenergie voor de energieproductie (windturbineparken) (projecten die niet onder bijlage II vallen)”* en de aanvraag omvat een m.e.r.-screening.

De aanvraag betreft de bouw en exploitatie van twee windturbines met een maximaal vermogen van 4,5 MW, een rotordiameter van 131 m, een tiphoogte van 180 m en een geluidsemissie van maximaal 106,8 dB(A). Bij de aanvraag is een lokalisatienota toegevoegd die de impact van de windturbines bespreekt. De windturbines zijn gelegen op de bedrijfsterreinen van Umicore Hoboken op een industrieterrein. De projectzone bevindt zich op meer dan 7 km van het centrum van Antwerpen en op ongeveer 1,5 km van het centrum van Hemiksem. Het windturbineproject situeert zich parallel aan de noord-zuid-georiënteerde Schelde ter hoogte van de grens tussen Hemiksem en Antwerpen. Woongebieden liggen op circa 560 m van de windturbines.

In de ruime omgeving zijn geen windturbines vergund of gebouwd waarmee er cumulatieve effecten worden verwacht.

Het project heeft, met uitzondering van de oprichtingsfase, slechts een beperkte impact op de mobiliteit. Er wordt gebruik gemaakt van de bestaande toegangs- en ontsluitingswegen van het industriegebied. De transportbewegingen in functie van de opbouw zijn tijdelijk van aard. Tijdens de exploitatiefase is toegang tot de installaties alleen vereist in functie van periodiek onderhoud of herstellingswerken. Dit gebeurt via een (kleine) bestelwagen.

Er zijn een slagschaduwstudie, veiligheidsstudie en een geluidsstudie opgenomen in de aanvraag. Hieruit blijkt dat er ofwel voldaan wordt aan de geldende normering of criteria of dat er, indien noodzakelijk, milderende maatregelen zullen worden getroffen zodat er geen aanzienlijke effecten zijn op het vlak van respectievelijk slagschaduw, veiligheid en geluid.

Er worden geen gevaarlijke producten opgeslagen die mogelijk voor verontreiniging kunnen zorgen. Het project heeft ook geen impact op een bijzonder beschermd gebied.

Zoals uit bovenstaande blijkt, werd de aanvraag afdoende getoetst aan de selectiecriteria zoals opgenomen in bijlage II bij het DABM. Er werd vastgesteld dat in het licht van de kenmerken van het project, de plaatselijke omstandigheden en de kenmerken van zijn potentiële effecten er geen aanzienlijke gevolgen voor het milieu zijn zodat bijgevolg het project niet MER-plichtig is. Een project-MER kan redelijkerwijze geen nieuwe of bijkomende gegevens over aanzienlijke milieueffecten bevatten.

De slagschaduwnormen voor windturbines zoals opgenomen in titel II van het VLAREM zijn in overeenstemming met de aanbevelingen uit het advies van de Hoge Gezondheidsraad van 2013. Dit advies is nog steeds actueel. Bijgevolg kan in alle redelijkheid gesteld worden dat bij een toetsing aan de sectorale slagschaduwnormen van titel II van het VLAREM er geen aanzienlijke effecten zijn voor wat slagschaduw betreft.

De Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) stelde in 2018 een rapport voor met betrekking tot omgevingsgeluid in Europa. Hierin werden een aantal voorwaardelijke aanbevelingen met betrekking tot windturbinegeluid geformuleerd. Zo stelt de WHO voor om het windturbinegeluid te beperken tot 45 dB L_{den}. L_{den} is een Europese geluidsbelastingindicator voor de geluidshinder tijdens de etmaalperiode en is niet te vergelijken met de ogenblikkelijke richtwaarden zoals voorgesteld in de aanvraag. Verder formuleert de WHO geen aanbeveling voor de gemiddelde blootstelling aan geluid tijdens de nacht (L_{night}) afkomstig van windturbines. Er werd geoordeeld dat er onvoldoende kwaliteitsvolle aanwijzingen waren op basis waarvan aanbevelingen konden worden geformuleerd. De WHO beveelt beleidsmakers en overheden wel aan om passende maatregelen te nemen om de geluidseffecten en de blootstelling aan lawaai afkomstig van windturbines te verminderen. De sectorale geluidsvoorwaarden uit titel II van het VLAREM komen hieraan tegemoet. Op basis van de geluidsstudie, waarin wordt getoetst aan de sectorale geluidsvoorwaarden uit titel II van het VLAREM, kan in alle redelijkheid gesteld worden dat het project wat betreft geluid geen aanzienlijke milieueffecten kan hebben. Dienaangaande wordt ook verwezen naar de bespreking en beoordeling van de effecten verder in deze vergunning; dienaangaande blijkt overduidelijk dat het project niet zal zorgen voor aanzienlijke milieueffecten.

Op 10 februari 2023, na het vernietigingsarrest, werd een wijzigingsverzoek ingediend waarin onder andere de ashoogte van de windturbines in overeenstemming gebracht werd met de bijhorende studies, zijnde een wijziging van maximaal 114,5 m naar 117 m. Aangezien deze ashoogte van 117 m bestudeerd werd in de effectstudies heeft de aanpassing geen impact op de conclusies van de studies, noch op het resultaat van bovenstaande m.e.r.-screening.

BEOORDELING

Arrest

Bij ministerieel besluit van 21 september 2020 werd de vergunning verleend voor de exploitatie van twee windturbines.

Het arrest van de RvVb van 25 augustus 2022 (RvVb-A-2122-1094) vernietigt het ministerieel besluit van 21 september 2020, met onder meer volgende beoordeling:

"Ten gevolge van het wijzigingsverzoek wordt de in de omzendbrief RO/2014/02 vervatte minimumdrempel van drie windturbines om van een cluster te spreken niet meer gehaald. ...".

"In de bestreden beslissing stelt de verwerende partij niet dat er van het clusterprincipe afgeweken wordt om dan te motiveren waarom die afwijking aanvaardbaar is. De verwerende partij oordeelt integendeel dat, ondanks het schrappen van twee windturbines, er sprake is van een cluster. Deze stellingname wordt zonder meer geponeerd. Dat de vergunde aanvraag onder de minimumdrempel van drie windturbines blijft, is als dusdanig nog niet de essentie, wel dat het wijzigingsverzoek tot een nieuwe configuratie geleid heeft. De verwerende partij onthoudt zich van enige motivering waarom de gewijzigde configuratie en de daarin begrepen afstand tussen de vergunde windturbines nog van een cluster getuigt. De verantwoording daarvoor kan evenmin in de lokalisatienota worden teruggevonden. De in de lokalisatienota opgenomen initiële verantwoording dat de configuratie en inplanting van de windturbines aan de principes van de Omzendbrief voldoet, werd na het wijzigingsverzoek niet geactualiseerd."

"Waar in de bestreden beslissing de schaal en de "visueel-vormelijke elementen" aan een beoordeling onderworpen worden, wordt de visuele hinder voor de omliggende woonwijken aanvaardbaar bevonden. Die conclusie steunt doorslaggevend op de motivering dat de omgeving een "gesloten karakter" heeft, dat de "dichte bebouwing en het veelvuldig aanwezig openbaar

groen (...) het rechtstreeks zicht op de windturbines blokkeert en dat alleen de top van de turbines (...) occasioneel zichtbaar is". De windturbines worden als "slanke en puntsgewijze" objecten omschreven, die "het zicht op de verdere omgeving niet blokkeren".

...

Naar aanleiding van het wijzigingsverzoek werden de fotosimulaties herwerkt die in de eerste administratieve aanleg met toepassing van de administratieve lus ingediend werden. Wat de fotosimulaties te zien geven, is kennelijk onverenigbaar met de overwegingen dat dat alleen "de top" van de windturbines "occasioneel zichtbaar" is, en dat "dichte bebouwing" en "veelvuldig aanwezig openbaar groen" het rechtstreeks zicht vanuit de woonwijken op de windturbines "blokkeert". Bij wijze van voorbeeld wordt de aandacht op de opnamepunten 3, 7, 9, 10 en 13 gevestigd dat enkel "de top" van de windturbines "occasioneel zichtbaar" zou zijn, en dat "dichte bebouwing" en "veelvuldig aanwezig openbaar groen" het rechtstreeks zicht op de windturbines "blokkeert", doet twijfelen of de verwerende partij de fotosimulaties wel onder ogen gehad heeft.

De bestreden beslissing heeft het nog over "tal van hoge schoorstenen en een permanente kraaninstallatie" in het industriegebied. In zoverre ze daarmee bedoelt dat de omliggende woonwijken in de bestaande toestand al met een visuele vervuiling te maken hebben, biedt de verwerende partij geen afdoende verantwoording waarom de bijkomende visuele hinder van de vergunde windturbines met de vermelde afmetingen aanvaardbaar zou zijn. De motivering dat de windturbines in industriegebied ingeplant worden om de open ruimte zoveel mogelijk te ontzien en dat de geproduceerde energie volledig voor het bedrijf bestemd is, zegt als dusdanig niets over de vraag of de visuele impact aanvaardbaar is. ...".

De RvVb meent aldus dat de aanvraag niet zou voldoen aan het 'clusteringsprincipe' uit de Omzendbrief RO/2014/02 en visueel niet inpasbaar zou zijn in de omgeving. In het arrest wordt zelfs de vraag gesteld of de vergunningverlenende overheid het aanvraagdossier wel grondig zou hebben bekeken (*sic*).

Aanvraag (inclusief wijzigingen)

De aanvraag omvat de bouw en de exploitatie van twee nieuwe windturbines met een vermogen van elk 4,5 MW met elk een bijhorende transformator van maximaal 6.500 kVA. De windturbines hebben een ashoogte van 114,5 m, een rotordiameter van 131 m, een tiphoogte van 180 m en een geluidsemissie van maximaal 106,8 dB(A).

Daarnaast omvat de aanvraag de aanleg van een twee parkkabels (voor beide windturbines), een middenspanningscabine (voor WT2), en een werkvlak van 1.000 m² (voor WT4). WT2 heeft geen werkzone nodig maar gebruikt bestaande verharding, WT4 wordt aangesloten op reeds bestaande cabine.

WT2 is gelegen op het grondgebied van de gemeente Hemiksem en WT4 op het grondgebied van de stad Antwerpen. De inplanting wordt voorzien in de industriezone van Umicore Hoboken.

Beroep

De beroepen zijn ingediend door onder andere omwonenden en de gemeente Hemiksem en hebben betrekking op het verlenen van de omgevingsvergunning voor de bouw en exploitatie van vier windturbines.

Externe veiligheid

Voor het bepalen van het veiligheidsrisico is een veiligheidsnota opgemaakt die bij de aanvraag werd gevoegd. De oorspronkelijke veiligheidsstudie is naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 geactualiseerd. In onderstaande bespreking wordt steeds rekening gehouden met de volgende randvoorwaarden voor de gegevens van de windturbines

- rotordiameter: maximaal 131 m;
- tiphoogte: maximaal 184 m;
- ashoogte: maximaal 129 m;
- maximaal toerental:
 - 14,5 tpm (indien rotordiameter $110\text{ m} < X \leq 117\text{ m}$);
 - 13 tpm (indien rotordiameter $117\text{ m} < X \leq 131\text{ m}$);
- massa gondel, rotor en bovenste mastdeel: maximaal 250 ton.

De te plaatsen windturbines moeten steeds voldoen aan deze randvoorwaarden. Er moet worden opgemerkt dat in de veiligheidsstudie een ashoogte van maximaal 129 m in rekening wordt gebracht terwijl er een ashoogte van maximaal 117 m wordt aangevraagd. Zo wordt in de veiligheidsstudie ook rekening gehouden met windturbines met een maximale tiphoogte van 184 m terwijl er een maximale tiphoogte van 180 m wordt aangevraagd. De aanvrager moet zich houden aan de aangevraagde maxima. De onderstaande evaluatie is gebaseerd op de veiligheidsstudie, waardoor de worstcase-situatie wordt geëvalueerd.

Conform artikel 5.20.6.3.1 van titel II van het VLAREM moet een windturbine worden geconstrueerd volgens de veiligheidsconcepten van de norm IEC61400 of gelijkaardig. Conform artikel 5.20.6.3.2 van titel II van het VLAREM moet een windturbine uitgerust worden met:

- een ijsdetectiesysteem dat de turbine automatisch stillegt bij ijsvorming;
- een bliksembeveiligingssysteem;
- een redundant remsysteem;
- een onlinecontrolesysteem.

Met betrekking tot de aangevraagde windturbines zijn volgende maximale schadeafstanden bepaald:

- gondelbreuk: 65,5 m;
- mastbreuk: 184 m;
- bladbreuk:
 - o nominaal toeren: maximaal 175 m;
 - o bij overtoeren: maximaal 508 m.

Directe risico's

De volgende maximale risico-contouren zijn bepaald:

- 10^{-5} -contour: 25 m;
- 10^{-6} -contour: 175 m;
- 10^{-7} -contour: 184 m.

De scheidingsafstand voor frequente en langdurige aanwezigheid van externe personen bedraagt maximaal 25 m. Binnen deze afstand bevinden er zich geen werkplaatsen, kantoren of dergelijke – binnen of buiten een gebouw – waar personen frequent en langdurig aanwezig zijn. Hieruit volgt dat aan het risicocriterium betreffende de 10^{-5} /jaar isorisicocontour voor externe activiteiten voldaan is.

De scheidingsafstand voor gebieden met woonfunctie bedraagt maximaal 175 m. Binnen deze afstand bevinden er zich geen woongebieden. Bovendien bevindt er zich binnen deze afstand geen groep van minstens vijf zonevreemde woningen die een ruimtelijk aaneengesloten geheel vormen. Hieruit volgt dat aan het risicocriterium betreffende de 10^{-6} /jaar isorisicocontour voor gebieden met woonfunctie voldaan is.

Onder gebieden met kwetsbare locaties worden alle terreinen verstaan waarop zich scholen, ziekenhuizen, rust- of verzorgingstehuizen bevinden. De scheidingsafstand voor gebieden met

kwetsbare locaties bedraagt maximaal 184 m. Binnen deze afstand bevinden er zich geen gebieden met kwetsbare locaties. Hieruit volgt dat aan het risicocriterium betreffende de 10^{-7} /jaar isorisicocontour voor gebieden met kwetsbare locaties voldaan is.

De effecten van ijsval doen zich hoofdzakelijk voor onder de wieken en in de onmiddellijke omgeving van de windturbine. Aangezien er hier geen permanente of frequente onbeschermde aanwezigheid van mensen verwacht wordt, zijn de risico's op ijsval aanvaardbaar. Het is aangewezen dat de exploitant de nodige afspraken maakt met betrekking tot het risico op ijsval met de eigenaar en gebruiker van de terreinen waar ijsval kan optreden. De windturbines moeten uitgerust zijn met een ijsdetectiesysteem dat de turbine automatisch stillegt bij ijsvorming zodat het risico op ijsworp beperkt is.

Het groepsrisico is afhankelijk van de aanwezige populatie:

- Binnen de maximale effectafstand van de windturbines zijn er geen locaties teruggevonden waar een groep personen met een hoge populatiedichtheid in openlucht frequent en langdurig wordt verwacht;
- Er zijn geen gebouwen binnen de relevante effectafstand van 147 m aanwezig waarin zich minstens 20 personen bevinden;
- Er bevinden zich geen relevante wegen binnen een straal van 184 m rond de geplande windturbines.

Er bevindt zich met andere woorden geen significante populatie in de omgeving van de windturbines. Gelet op de populatie in de omgeving van de windturbines wordt besloten dat het groepsrisico voldoet aan het criterium.

In het advies van de nv Infrabel worden enkele voorwaarden geformuleerd inzake het voorzien van een ijsdetectiesysteem en de constructie conform IEC 61400. Hierin wordt ook vermeld dat een attest moeten worden aangeleverd met stabiliteitsberekeningen, gelet op de aanwezigheid van de spoorweg (op circa 140 m van WT4). Het naleven van dit advies (1 maart 2023) wordt opgenomen in de voorwaarden.

Indirecte risico's

De windturbines bevinden zich op het terrein van de hogedrempel seveso-inrichting Umicore. Uit de risicoanalyse volgt dat er geen (significante) verhoging is van het risico dat uitgaat van de installaties met gevaarlijke stoffen op het terrein van de seveso-inrichting Umicore Hoboken door de inplanting van de windturbines.

In de omgeving van de windturbines zijn verschillende ondergrondse leidingen van de nv Fluxys Belgium en de nv Air Liquide Benelux Industries en twee bovengrondse onderstations van de nv Fluxys Belgium gelegen. De scheidingsafstand tussen windturbines en ondergrondse pijpleidingen, waarbinnen relevante domino-effecten kunnen optreden bij het falen van de windturbine bedraagt 144 m. Binnen deze contour liggen er geen pijpleidingen. Op circa 230 m en 175 m van WT2 is telkens een drukreducerstation met een aantal bovengrondse installaties gelegen. Voor deze installaties is de toename van de faalfrequentie bepaald. Hieruit volgt dat er geen significante verhoging van het risico wordt veroorzaakt door de inplanting van de windturbines. In de subadviezen van deze instanties aan de afdeling GOP van het Departement Omgeving worden voorwaarden opgenomen die onder andere betrekking hebben op de veiligheidsvoorschriften en het sluiten van aan akkoord voor de aanleg van een hoogspanningskabel. Het naleven van deze subadviezen wordt opgenomen in de voorwaarden.

De windturbines moeten voldoen aan de technische specificaties zoals beschreven in de veiligheidsstudie. Dit wordt opgenomen in de voorwaarden.

Luchtvaart

Het Directoraat-generaal Luchtvaart geeft in haar advies van 18 oktober 2022 aan geen bezwaar te hebben tegen het oprichten van de windturbines met een maximale tiphoogte van 180 m boven het natuurlijke grondniveau. De voorgestelde voorwaarden hebben betrekking op het tijdig meedelen van de aanvang, voortgang en einde van de werken, het aanbrengen van dag- en nachtbebakening, het voorzien van bebakening op kranen en dergelijke tijdens de werken, het plaatsen van een automatisch waarschuwingssysteem bij defecten en snel herstel van verlichting bij defecten en het naleven van het advies van Defensie met betrekking tot de radar. Het naleven van dit advies van 18 oktober 2022 wordt opgenomen in de voorwaarden.

Conclusie

Uit bovenstaande beoordeling en mits naleving van de voorwaarden, kan geconcludeerd worden dat de veiligheidsrisico's tot een aanvaardbaar niveau beperkt blijven.

Geluid en trillingen

Bij de aanvraag werden geluidsberekeningen gevoegd waarin werd getoetst aan de richtwaarden voor windturbinegeluid zoals bepaald in subafdeling 5.20.6.4 van titel II van het VLAREM. De oorspronkelijke geluidsstudie is naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 geactualiseerd. In de geluidsstudie wordt rekening gehouden met een maximaal geluidsvermogen van 106,8 dB(A) als meest relevante parameter voor de aangevraagde windturbines. De geluidsimpact van drie windturbintypes werd in de geluidsstudie bepaald, zijnde:

- Vestas V117 3.45MW TES: 106,8 dB(A);
- Enercon E115 3.2MW TES: 105,5 dB(A);
- Vestas V126-HTq-3,8 MW TES: 105 dB(A).

In de geluidsstudie wordt aangegeven dat er metingen van het omgevingsgeluid zijn gebeurd. Deze zouden theoretisch gezien kunnen gebruikt worden om de richtwaarden voor windturbinegeluid zoals opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM, te verhogen. Er wordt echter gesteld dat het omgevingsgeluid niet van dit niveau is dat het in toepassing van artikel 5.20.6.4.2 van titel II van het VLAREM voor een hogere richtwaarde zou zorgen. Bijgevolg zijn voor deze aanvraag de richtwaarden opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM van toepassing.

In de geluidsstudie zijn 34 relevante beoordelingspunten weerhouden waarvoor de geluidsimmissies afkomstig van de aangevraagde windturbines is bepaald. Zonder reducerende maatregelen worden er geen overschrijdingen verwacht ter hoogte van deze beoordelingspunten.

In het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 geeft de aanvrager aan dat in afwijking van de richtwaarden opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM, voor woningen gelegen in subcategorie 2a (gebieden of delen van gebieden, uitgezonderd woongebieden of delen van woongebieden, gelegen op minder dan 500 m van industriegebieden) en subcategorie 2b (woongebieden of delen van woongebieden op minder dan 500 m van industriegebieden) de richtwaarden van categorie 4 (woongebieden), zullen worden gerespecteerd. Onderstaande tabel geeft het verschil in richtwaarden conform bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM weer:

Gebied	Richtwaarden in dB(A)		
	Dag	Avond	Nacht
2a Gebieden of delen van gebieden, uitgezonderd woongebieden of delen van woongebieden, gelegen op minder dan 500 m van industriegebieden	50	45	45

2b Woongebieden of delen van woongebieden op minder dan 500 m gelegen van industriegebieden	48	43	43
4 Woongebieden	44	39	39

In titel II van het VLAREM zijn er met betrekking tot geluid drie beoordelingsperiodes, namelijk overdag, 's avonds en 's nachts. Deze beoordelingsperiodes worden in de definities van titel II van het VLAREM duidelijk omschreven als volgt:

- overdag: de periode van 7 tot 19 uur;
- 's avonds: de periode van 19 tot 22 uur;
- 's nachts: de periode van 22 tot 7 uur.

In de geluidsstudie is getoetst aan deze strengere richtwaarden. Uit de analyse blijkt dat er ter hoogte van één beoordelingspunt niet kan voldaan worden aan deze strengere richtwaarden voor de avond- en nachtperiode voor het type Vestas V117, met name een overschrijding van 0,4 dB(A) ter hoogte van Rp04.

In de geluidsstudie zijn volgende reductiemodi voorgesteld voor het type Vestas V117 voor de avond- en nachtperiode:

- WT2: 106,8 dB(A) (niet gebrideerd);
- WT4: 105,2 dB(A).

Uit de berekening blijkt dat het specifiek geluid ter hoogte van Rp04 na bridage daalt tot 37,9 dB(A) en de richtwaarde van 39 dB(A) gerespecteerd kan worden.

Ook aan de strengere richtwaarden voor woongebied, zoals voorgesteld door de aanvrager, kan voldaan worden ter hoogte van alle beoordelingspunten en dit zowel tijdens de dagperiode als tijdens de avond- en nachtperiode. Daarnaast geeft de aanvrager aan dat hij bereid is om een vijfjaarlijkse geluidsmeting uit te voeren.

Gelet op bovenstaande beoordeling worden de volgende voorwaarden opgenomen in deze vergunning:

- Tijdens de avond- en de nachtperiode wordt het geluidsvermogen beperkt tot maximaal: WT4: 105,2 dB(A);
- De exploitant stelt een rapport op in samenwerking met een erkend deskundige geluid en trillingen, deeldomein geluid, vermeld in artikel 6, 1°, c), van het VLAREL, waarin bepaald wordt op welke wijze de windturbine zal gemoduleerd worden. Bij de inperking van geluid dient rekening te worden gehouden met de geluidsproductie van reeds vroeger vergunde windturbines. De modulering moet ervoor zorgen dat steeds aan de richtwaarden voor windturbinegeluid van titel II van het VLAREM voldaan wordt. Dit rapport wordt binnen de 3 maanden na ingebruikname van de windturbine bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving (gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be). De productie in geluidsreducerende modus wordt bijgehouden in het logboek;
- Binnen een termijn van 6 maanden na de ingebruikname van de turbine worden geluidsmetingen ter controle uitgevoerd door een erkend milieudeskundige in de discipline geluid ter hoogte van de meest kritische plaatsen voor geluidshinder. De resultaten hiervan worden bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving (gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be);
- In afwijking van de richtwaarden opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM, gelden voor woningen gelegen in subcategorie 2a (gebieden of delen van gebieden, uitgezonderd woongebieden of delen van woongebieden, gelegen op minder dan 500 m

van industriegebieden) en subcategorie 2b (woongebieden of delen van woongebieden op minder dan 500 m van industriegebieden) de richtwaarden van categorie 4 (woongebieden), met name: 44 dB(A) overdag en 39 dB(A) 's avonds en 's nachts;

- Er wordt een vijfjaarlijkse periodieke geluidsmeetcampagne opgestart, alsook een extra geluidsmeetcampagne binnen het eerste jaar na het aflopen van de eerste meetcampagne, door een erkend milieudeskundige in de discipline geluid ter hoogte van de meest kritische plaatsen voor geluidshinder. De resultaten hiervan worden bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving (gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be).

Op basis van bovenstaande overwegingen kan gesteld worden dat de geluidshinder tot een aanvaardbaar niveau kan worden beperkt.

Slagschaduw, licht en stralingen

In de omgevingsvergunningsaanvraag is een slagschaduwstudie opgenomen waarin wordt getoetst aan de sectorale voorwaarden voor slagschaduw van windturbines. De oorspronkelijke slagschaduwstudie is naar aanleiding van het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 geactualiseerd. In de slagschaduwstudie zijn zes verschillende types beschreven. Uit preliminaire berekeningen is het type waarbij de grootste hoeveelheid slagschaduw wordt verwacht bepaald. Met dit type zijn de detailberekeningen gebeurt zodat de worstcase-situatie hieronder wordt besproken.

In de slagschaduwstudie is een slagschaduwkaart opgenomen met de 4 uur-contour voor het verwacht aantal uren slagschaduw per jaar. Volgens artikel 5.20.6.2.3 van titel II van het VLAREM geldt er een norm van 8 uur effectieve slagschaduw per jaar en 30 minuten effectieve slagschaduw per dag voor elk slagschaduwgevoelig object in gebieden andere dan industriegebieden en woningen in industriegebied. Voor elk slagschaduwgevoelig object in industriegebied, met uitzondering van woningen, geldt er een norm van 30 uur effectieve slagschaduw per jaar en 30 minuten effectieve slagschaduw per dag. Een slagschaduwgevoelig object is gedefinieerd als 'een binnenruimte waar slagschaduw van windturbines hinder kan veroorzaken'. Bijgevolg moet niet alleen rekening worden gehouden met woningen maar ook met ieder ander slagschaduwgevoelig object, zoals werkruimtes of kantoren. Bovendien moet er ook voor nieuwe bijkomende bedrijven en woningen voldaan worden aan de gestelde normen.

Binnen de 4-uur slagschaduwcontour is voor representatieve slagschaduwgevoelige objecten de maximale hoeveelheid slagschaduw berekend, zijnde voor 26 woningen en 5 gebouwen in industriegebied. De volgende maximale hoeveelheden slagschaduw worden verwacht bij de kantoren:

- maximaal 209 uur 44 minuten maximale jaarlijkse hoeveelheid slagschaduw;
- maximaal 42 uur 00 minuten verwachte jaarlijkse hoeveelheid slagschaduw;
- maximaal 1 uur 55 minuten maximale dagelijkse hoeveelheid slagschaduw.

De volgende maximale hoeveelheden slagschaduw worden verwacht bij woningen:

- maximaal 77 uur 43 minuten maximale jaarlijkse hoeveelheid slagschaduw;
- maximaal 17 uur 03 minuten verwachte jaarlijkse hoeveelheid slagschaduw;
- maximaal 51 minuten maximale dagelijkse hoeveelheid slagschaduw.

De nodige maatregelen zullen moeten genomen worden opdat het aantal effectieve uren en minuten slagschaduw de toegelaten norm niet zal overschrijden. Hierbij moet rekening gehouden worden met alle 'relevante' slagschaduwgevoelige objecten en niet alleen met de 'representatieve' slagschaduwgevoelige objecten. De exploitant zal hiervoor een automatische stilstandmodule voorzien conform artikel 5.20.6.2.1 van titel II van VLAREM.

Ter controle van de hoeveelheid effectieve slagschaduw moet de exploitant, conform artikel 5.20.6.2.2 van titel II van het VLAREM, een logboek bijhouden per windturbine waarin de nodige gegevens worden vermeld om de hoeveelheid effectieve slagschaduw te kunnen bepalen voor elk relevant slagschaduwgevoelig object binnen de contour van 4 uur verwachte slagschaduw per jaar.

In het bestreden besluit is in de voorwaarden opgenomen dat de hoeveelheid slagschaduw tot een technisch minimum moet beperkt worden door een slagschaduwdetectiemodule. Een 'technisch minimum' is onvoldoende duidelijk. In het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 wordt daarom door de exploitant gesteld dat voor alle residentiële woningen binnen de 4 uur/jaar-slagschaduwcontour de daglimiet voor slagschaduw in de slagschaduwmodule wordt ingesteld op 0 minuten. Dit wil zeggen dat wanneer voor deze woningen door de slagschaduwmodule wordt vastgesteld dat er slagschaduw optreedt, de windturbine wordt stilgelegd. Hiervoor wordt de volgende voorwaarde opgenomen:

In afwijking van de slagschaduwnormen opgenomen in artikel 5.20.6.2.3 van titel II van het VLAREM wordt voor relevante, residentiële slagschaduwgevoelige objecten gelegen binnen de 4 uur/jaar-slagschaduwcontour de daglimiet in de slagschaduwmodule ingesteld op 0 minuten.

Hiernaast moeten de windturbines voorzien worden van bebakening met signalisatieverlichting in kader van de luchtvaart, hiervoor wordt ook verwezen naar het advies van het Directoraat-generaal Luchtvaart van de FOD Mobiliteit en Vervoer. De bepalingen uit CIR-GDF 03 'Circulaire bebakening van hindernissen' (bebakeningsvoorschriften van de luchtvaartautoriteiten en Defensie) voor een gebied categorie A is relevant voor de aanvraag. Elk voorwerp of gedeelte ervan dat zich bevindt in categorie A en waarvan de hoogte boven het grondniveau 150 m of meer bereikt, wordt beschouwd als een hindernis en dient van signalisatie te worden voorzien. Voor de nachtperiode worden vaste en traag flitsende rode lichten voorzien op de windturbines. Rood licht wordt als weinig storend ervaren. Het eventueel flitsen van het rode licht moet niet worden begrepen als een daadwerkelijk snel flitsend licht, maar als een rustig aan en uit knipperen. In tegenstelling tot wit licht, verstoort rood licht de slaap niet, waardoor er naar de omwonenden toe geen effecten verwacht worden.

Er kan geconcludeerd worden dat de hinder veroorzaakt door slagschaduw of lichtreflectie tot een aanvaardbaar niveau kan worden beperkt.

Watertoets

Overeenkomstig artikel 1.3.1.1 van het decreet van 18 juli 2003 en latere wijzigingen betreffende het integraal waterbeleid moet de aanvraag onderworpen worden aan de watertoets. Het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 2006 en latere wijzigingen stelt nadere regels vast voor de toepassing van de watertoets. De aanvraag werd getoetst aan het watersysteem, aan de doelstellingen van artikel 1.2.2 van het decreet integraal waterbeleid, en aan de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan.

Het project is niet gelegen in overstromingsgevoelig gebied.

Naast de aansluitingscabine (28 m²) en de fundering van WT4 (491 m²) kan het water op hetzelfde perceel infiltreren in de bodem ernaast. De fundering van WT2 (oppervlakte 491 m²) met te hernieuwen verharding, bevindt zich reeds op verhard terrein. Het aanleggen van de toegangsweg en het werkplatform horende bij WT2 en WT4 vereisen geen bijkomende verharding maar er wordt ruimte op de bestaande verharding vrijgemaakt. Bij WT2 is er reeds beton aanwezig, en rond WT4 bevindt zich reeds steenslag, dat voldoende is als werkplatform en toegangsweg.

De site beschikt over een eigen rioleringsstelsel waarbij het hemelwater afgevoerd wordt naar de waterzuiveringsinstallatie, om nadien te hergebruiken (2/3) en gezuiverd te lozen in de Schelde (1/3). Er wordt dan ook niet verwacht dat het project een negatief effect zal hebben op de waterhuishouding. Op vlak van waterkwaliteit en waterkwantiteit zal er geen verslechtering zijn ten opzichte van de bestaande toestand.

Er wordt een afwijking aangevraagd van de verplichting tot de inrichting van een infiltratiegracht conform de hemelwaterverordening. Langs de verhardingen gepland in onverharde zones, namelijk de fundering voor WT4 en de aansluitingscabine, kan het water in de bodem infiltreren. De gewestelijke hemelwaterverordening is op deze delen niet van toepassing. Het project voorziet voor de bouw van WT2 in hernieuwing van bestaande verharding, maar deze is reeds vandaag aangesloten op een adequate buffer- of infiltratievoorziening, gezien de aanwezigheid van het interne rioleringsstelsel in combinatie met de waterzuiveringsinstallatie van Umicore. Om deze reden dient hiervoor geen extra buffer- of infiltratievoorziening te worden geïnstalleerd. De aanvraag is bijgevolg principieel in overeenstemming met de gewestelijke hemelwaterverordening.

WT2 ligt in de buurt van de waterkering. Gelet hierop moeten alle noodzakelijke maatregelen genomen worden om de integriteit en de stabiliteit van de waterkering te vrijwaren. In de toekomst zal de waterkering op deze locatie nog op Sigmahoogte moeten gebracht worden. De aanvrager moet hiermee rekening houden. Dit wordt als aandachtspunt meegegeven.

Natuurtoets

Het project is niet gelegen in VEN, habitatrictlijn- of vogelrichtlijngebied. Het is wel gelegen nabij het habitatrictlijngebied 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en het vogelrichtlijngebied 'Durme en middenloop van de Schelde'. Het project is eveneens gelegen nabij het VEN-gebied 'De Vallei van de Boven Zeeschelde van de Dender- tot de Rupelmonding'.

Zoals reeds vermeld is WT2 gelegen op een afstand van circa 85 m van het habitatrictlijngebied 'Schelde- en Durmeëstuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en circa 450 m van het gebied van het VEN-gebied 'De Vallei van de Boven Zeeschelde van de Dender- tot de Rupelmonding'. WT4 is gelegen op een afstand van circa 610 m van ditzelfde habitatrictlijngebied en op circa 980 m van ditzelfde VEN-gebied. Windturbines WT2 en WT4 worden geplaatst op minder waardevol gebied. Beide turbines zouden worden geplaatst op reeds verharde zone waardoor de impact op vegetatie nihil is.

Gezien de windturbines op voldoende afstand van de Schelde-oeveren komen te staan is er geen verstoring te verwachten van pleisterende watervogels. De worstcase verstoringbuffers reiken voor WT4 niet tot aan de rand van de Schelde. Enkel WT2 ligt op kortere afstand van de Schelde en hierbij reikt de verstoringcontour wel tot aan de Schelde. Daarbij dient echter nog rekening gehouden te worden met het feit dat er zeker al een verstoringseffect is ten gevolge van de grootschalige industrie met aanlegsteigers en een verhoogde menselijke activiteit in deze zone, waar broedende soorten dan ook sowieso niet te verwachten zijn. De inplanting van WT2 wordt voorzien grenzend aan een gekende voedsel- en slaaptrekroute. Aan de overzijde van de Schelde bevindt zich het KBR (Kruibeke-Bazel-Rupelmonde)-gebied (ingericht vogelrichtlijngebied) dat binnen de perimeter van een speciale beschermingszone ligt. Er is geen direct ruimtebeslag wat betreft VEN-gebied; Ook indirecte effecten kunnen uitgesloten worden ten aanzien van de natuurwaarden in het VEN gezien de verstoringafstand voor avifauna zich volgens de gekende literatuurbronnen van het INBO (Instituut voor Natuur en Bosonderzoek) worst case (en dan enkel voor bepaalde vogels) op minder dan 700 m bevindt. Aangezien de windturbine niet in het VEN wordt ingeplant ontstaan ook geen effecten ten aanzien van de in het VEN aanwezige avifauna.

Bijgevolg zal gezien de grote afstand tot VEN-gebied geen onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuurwaarden in het VEN ontstaan.

Gezien de industriële context van de inplantingsplaats is het aannemelijk dat de vliegbewegingen zich voornamelijk zullen concentreren ter hoogte van de natuurlijke structuren (Schelde en KBR) en minder ter hoogte van de industriële omgeving van de inplantingslocatie. Gezien het hier slechts 1 windturbine betreft zullen er geen significante slachtofferaantallen (vogels) ontstaan en al de impact op vogels (seizoenstrek, pleisterende vogels, broedvogels, slaap- en voedseltrek) beperkt zijn. Een inventarisatie van het belang van de omgeving voor vleermuizen werd echter noodzakelijk geacht gezien de nabijheid van de Schelde (circa 80 m voor WT2), de aanwezigheid van bos- en moerasvegetatie in de omgeving van het projectgebied en de link met Fort 8. Een stillegmodule is bijgevolg nodig voor WT2 omwille van de mogelijke interferentie met vleermuizen. Hiervoor wordt de volgende voorwaarde opgenomen:

Er wordt een stillegmodule geïnstalleerd op windturbine 2 zodanig dat de windturbines/rotors stil staan wanneer alle van onderstaande condities van toepassing zijn:

- Tussen 15 juli en 15 oktober
- 20 min tot 4 u na zonsondergang en 3 u tot 20 min voor zonsopgang. Met zonsondergang en zonsopgang wordt bedoeld op de zonsondergang/zonsopgang zoals weergegeven door het Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI) – Zon en maan (de efemeriden).
- Bij windsnelheid < 5 m/s, in najaarstrek (minstens van 15/8 tot eind september) ook bij windsnelheid < 6 m/s
- Bij temperaturen > 10°C, in de najaarstrek (minstens van 15/8 tot eind september) ook bij temperaturen > 6°C
- Bij neerslagintensiteit < 3 mm/u

De initiatiefnemer dient een stillegmodule te voorzien met een bewezen effectiviteit op een gelijkaardig project en/of een door het INBO goedgekeurd systeem zoals genoemd op pagina 67 van het INBO-rapport met kenmerk INBO.R.2015.649802211.

Gelet op bovenstaande beoordeling kan geconcludeerd worden dat de aanvraag de natuurtoets doorstaat.

Ruimtelijke verenigbaarheid (artikel 4.3.1, §1, van de VCRO)

Overeenstemming van de aanvraag met de stedenbouwkundige voorschriften van het geldende plan

De aanvraag is principieel in overeenstemming met de geldende stedenbouwkundige voorschriften van het gewestplan 'Antwerpen' en bijgevolg met de bestemmingen industriegebied en bestaande afzonderlijke leidingen (planlijn).

Hierbij kan opgemerkt worden dat de opwekking van energie een vorm van productie en verwerking van goederen kan beschouwd worden, conform arresten uitgebracht door de Raad van State (RvS) (RvS, 16 december 2004, nummer 138.540 en 24 februari 2006, nummer 155.544). In een later arrest (13 oktober 2016) wordt dit eveneens bevestigd. Uit dit laatste arrest volgt dat gelet op de planologische inhoud van de gewestplannen, installaties die groene stroom produceren door het aanwenden van windenergie, als een industrieel bedrijf kunnen worden beschouwd in de zin van het Inrichtingsbesluit van 28 december 1972 inzake gewestplannen (RvS 13 oktober 2016, nummer 236.080). Windturbines mogen volgens de RvS aldus als 'industrieel' worden beschouwd omdat ze gebruik maken van de wind als 'grondstof' om elektriciteit als 'product' te genereren.

Overeenstemming van de aanvraag met de stedenbouwkundige voorschriften uit verordeningen

De aanvraag is principieel in overeenstemming met de geldende stedenbouwkundige voorschriften uit verordeningen zoals hoger omschreven:

- voormelde aanvraag valt principieel niet onder artikel 8 'Gebouwen hoger dan 50 meter' van de gemeentelijke stedenbouwkundige verordening (bouwcode) aangezien windturbines geen gebouwen betreffen maar wel constructies. Bijgevolg is de aanvraag in principe in overeenstemming met deze verordening;
- voor wat betreft de gewestelijke hemelwaterverordening wordt verwezen naar de toelichting onder 'Watertoets'.

Goede ruimtelijke ordening (artikel 4.3.1, §2, van de VCRO)

Het aangevraagde moet, voor zover noodzakelijk of relevant, beoordeeld worden aan de hand van aandachtspunten en criteria die betrekking hebben op de functionele inpasbaarheid, de mobiliteitsimpact, de schaal, het ruimtegebruik en de bouwdichtheid, visueel-vormelijke elementen, cultuurhistorische aspecten en het bodemreliëf en op hinderaspecten, gezondheid, gebruiksgenot en veiligheid in het algemeen, in het bijzonder met inachtneming van de doelstellingen van artikel 1.1.4 van de VCRO. Het vergunningverlenende bestuursorgaan houdt bij de beoordeling van het aangevraagde rekening met de in de omgeving bestaande toestand, doch kan ook de beleidsmatig gewenste ontwikkelingen met betrekking tot de aandachtspunten, vermeld in punt 1°, in rekening brengen, evenals de bijdrage van het aangevraagde aan de verhoging van het ruimtelijk rendement, voor zover de rendementsverhoging gebeurt met respect voor de kwaliteit van de woon- en leefomgeving en de rendementsverhoging in de betrokken omgeving verantwoord is.

De oprichting van windturbines kadert in de doelstellingen van de Europese richtlijn en van de Vlaamse Regering inzake de uitbouw van hernieuwbare energiebronnen in Vlaanderen. Windenergie kan hierin een belangrijke bijdrage leveren. De elektriciteitsopwekking via windenergie vermijdt het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van voor het milieuschadelijke gasen. De Vlaamse Regering wil conform het regeerakkoord voor de periode 2019 – 2024 de energieproductie fors verhogen onder meer met het verder verhogen van de geïnstalleerde capaciteit aan windturbines op land tot 2,5 GW tegen 2030. Dit komt volgens het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2030 overeen met een jaarlijks bijkomend vermogen van ongeveer gemiddeld 108 MW per jaar vanaf 2020. In maart 2022 werd door de Vlaamse Regering beslist om deze ambitie verder te verhogen tot + 150 MW per jaar en 2,9 GW tegen 2030. Hiervoor zullen verschillende acties uit het Windplan 2025 versneld geïmplementeerd worden.

In 2020 werd het Windplan 2025 in het leven geroepen. Het Windplan 2025 moet zorgen voor het realiseren van de doelstellingen voor windenergie, zoals ze opgenomen zijn in het Regeerakkoord, de Beleidsnota Energie 2019-2024 en het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030. De Vlaamse Regering stemt in met de verschillende acties uit de visienota Windplan 2025 om zo met een doorkijk naar 2030 de doelstelling van 2.900 MW geïnstalleerd vermogen te realiseren in Vlaanderen (eind 2022 was er 1.749 MW aan geïnstalleerd vermogen in Vlaanderen).

De Vlaamse minister bevoegd voor Energie zal zorgen voor de verdere uitwerking van de voorgestelde acties en alle ministers zullen het initiatief nemen om de maatregelen uit te voeren waarvoor de entiteiten onder hun bevoegdheid verantwoordelijk zijn.

Bijgevolg is het positief benaderen van windturbines als nieuw element in het landschap en het kaderen in een lange termijnvisie op duurzame ruimtelijke ontwikkeling een cruciaal element in het behalen van deze Vlaamse doelstelling.

Het ruimtelijk principe van gedeconcentreerde bundeling uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wordt voor de oprichting van windturbines verfijnd in het principe van de plaatsdeling (site sharing). Dat principe ligt aan de basis van het Vlaamse beleid inzake de

inplanting van windturbines, waarbij een aantal richtlijnen opgenomen werden in Omzendbrief RO/2014/02 'afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines'. Die richtlijnen zijn weliswaar niet bindend, dus afwijking ervan is mogelijk in functie van de concrete elementen van het dossier.

Door windturbines zoveel als mogelijk te clusteren en te bundelen, wordt het behoud van de nog resterende open ruimte in het sterk verstedelijkte Vlaanderen gegarandeerd. De voorkeur gaat naar het realiseren van windenergieopwekking door middel van een cluster van windturbines. Het is niet aangewezen verschillende individuele turbines verspreid in te planten. De basis voor een verantwoorde inplantingswijze met betrekking tot windturbineprojecten zit vervat in het bundelings- en optimalisatieprincipe. Er moet in de eerste plaats gestreefd worden naar een ruimtelijke concentratie van windturbines in de prioritaire inplantingslocaties, zijnde industriegebieden, grootschalige bedrijventerreinen en economische poorten, zoals bijvoorbeeld (zee)havengebieden, of in de nabijheid van markant in het landschap voorkomende infrastructuur zoals wegen, spoorwegen, hoogspanningsleidingen, De ruimtelijke concentratie van windturbines binnen een windturbinepark is ook van belang. De ruimtelijke concentratie wordt bepaald rekening houdend met technische vereisten, optimalisatie van de energieproductie en een optimale milieutechnische inplanting. Omdat potentiële inplantingslocaties in Vlaanderen schaars zijn is het, vanuit het principe van een duurzaam ruimtegebruik, bovendien van belang dat dergelijke locaties optimaal ingevuld geraken.

In het ongunstig advies van de GOVC wordt beweerd dat de aanvraag niet verenigbaar zou zijn met de goede ruimtelijke ordening, omdat er zagezegd niet zou worden voldaan aan het clusteringsprincipe; er zagezegd visuele hinder zou optreden en er onduidelijkheid zou zijn omtrent de energetische optimalisatie. Met deze beoordeling kan absoluut niet akkoord worden gegaan. De weerlegging ervan blijkt duidelijk uit de navolgende motivering.

Functionele inpasbaarheid, ruimtegebruik en bouwdichtheid

De nabije omgeving is geen homogeen gebied, maar is opgebouwd uit een aantal zones met een eigen specifieke functie en invloedzone: wonen, economische bedrijvigheid, recreatie en watergebonden activiteiten. Het betrokken industriegebied bevindt zich tussen de verschillende invloedzones van de Schelde, Fort 8 en het residentiële weefsel met groene ruimtes. De inplanting van de twee windturbines accentueert de invloedssfeer van de economische bedrijvigheid van dit grootschalig geïndustrialiseerd bedrijventerrein. De windturbines kunnen beschouwd worden als 'overgang' naar een andere invloedssfeer binnen de gedifferentieerde omgeving. Bovendien zijn beide windturbines zodanig ingeplant dat ze zo min mogelijk een belemmering zouden vormen voor de overige functies binnen de omgeving.

Beide windturbines hebben immers een ruimtelijke koppeling voor de productie en het verbruik voor het bedrijventerrein en accentueren de functie als industrieel bedrijventerrein, ook al vormen deze geen strikt lineaire inplanting of cluster van 3 windturbines. Beide windturbines behoren tot het bedrijventerrein en staan in functie hiervan.

De inplanting van de windturbines, één ter hoogte van Fort 8 (WT4) en één ter hoogte van de Schelde (WT2), heeft betrekking op een afstand van circa 1 km. Beide windturbines markeren door deze inplanting dan ook de grenzen (Schelde en Fort) of de afbakening van het bedrijventerrein. Ook accentueert de spoorweginfrastructuur L52 de inplanting van WT4 als grenspunt van het industriële bedrijventerrein. Beide windturbines geven dus een oriëntatie binnen het industriegebied en versterken de koppeling tussen productie en verbruik binnen het industrieterrein.

De aanvrager toont in de lokalisatienota aan dat de projectlocatie zich in een potentiële inplantingslocatie voor windturbines bevindt en dat de site van Umicore midden in een grootschalig industrieterrein gelegen is zodat er voor de inplanting van de windturbines geen open ruimte wordt aangewend.

Het betrokken industriegebied is deels gelegen op het grondgebied van de gemeente Hemiksem en deels op het grondgebied van de stad Antwerpen (Hoboken). In de kennisgevingsnota van het toekomstige SRA van de stad Antwerpen, wordt het industriegebied genoemd als één van de vijf grootschalige bedrijventerreinen van de Stad Antwerpen. Het industriegebied kenmerkt zich bovendien door een geheel van hoge industriële installaties, bestaande uit verschillende procesinstallaties van Umicore, de mobiele kraan van Smulders Projects en de betoncentrale van Jacobs beton, alsook een aantal duidelijk in het zicht aanwezige verticale structuren, zijnde de zeer hoge schouwen van Umicore, die samen met de aangevraagde windturbines een homogeen ruimtelijk geheel vormen. Dit is duidelijk zichtbaar op opnamepunten 1, 4, 5 en 25 uit de visualisaties (zie Bijlage 5 bij de lokalisatienota).

De voorziene windturbines zullen, zoals op iedere andere locatie in Vlaanderen, door hun hoogte de bestaande landschapselementen overstijgen, doch zij zullen een directe, visuele aansluiting vinden met de aanwezige beeldbepalende verticale structuren.

Verder liggen de twee windturbines langs twee lijninfrastructuren in de omgeving, bestaande uit de Schelde op ca. 120 m van WT2 in het westen en de spoorlijn L52 op ca. 140 m van WT4 in het oosten. De Schelde is een markante lijninfrastructuur met een belangrijke ruimtelijke en visuele impact op de omgeving. De Schelde is op de betrokken locatie een rechte en zeer brede rivier, wat het advies van de GOVC ook moge beweren. De omzendbrief RO/2014/02 vermeldt in het kader van het bundelingsprincipe uitdrukkelijk rivieren als een markante infrastructuur in de nabijheid waarvan windturbines het best kunnen worden gebouwd. Hieruit volgt dat niet enkel kunstmatige waterlichamen, zoals kanalen, een markante lijninfrastructuur kunnen uitmaken die een bundeling toelaten. Ook rivieren kunnen dus zeker, afhankelijk van hun concrete vorm en ligging, een lijninfrastructuur uitmaken. In dit geval is de Schelde op de betrokken locatie bovendien gelegen naast een grootschalig industriegebied, dat zich hier langs uitstrekt, waardoor de lijninfrastructuur van de

Schelde wordt versterkt en duidelijk aanwezig is (zie ook Figuur 9 van de lokalisatienota). Ook het GRS van Hemiksem verwijst meermaals naar de Schelde in het kader van het industrieel en economisch karakter van de gemeente. Het GSR stelt onder meer dat de gemeente, gelegen aan de Schelde, in het industriële lint ten zuiden van Antwerpen, bij uitstek een industriële gemeente is. Verder blijkt uit het GRS dat de natuurlijke functie van de Schelde op deze locatie zeer beperkt is. Zo stelt het GRS dat deze rivier ter hoogte van Hemiksem geen grote meerwaarde voor de natuurlijke structuur biedt. De oevers van de Schelde zijn hier stijl en worden dadelijk begrensd door industrie. Aldus worden de aangevraagde windturbines sterk gebundeld in een grootschalig industriegebied tussen twee lijninfrastructuren.

De omzendbrief RO/2014/02 wijst ook op het belang van de ruimtelijke concentratie van de windturbines binnen een windturbinepark. Deze ruimtelijke concentratie wordt bepaald rekening houdend met technische vereisten, optimalisatie van de energieproductie en een optimale milieutechnische inplanting. Voor wat betreft voorliggende aanvraag wordt ook hieraan tegemoet gekomen aangezien de relatief grote onderlinge afstand tussen de twee aangevraagde windturbines (ongeveer 1 km) het resultaat is van een combinatie van technische vereisten, optimalisatie van de energieproductie en milieutechnische inplanting. Bij het bepalen van de exacte locatie van elke windturbine werd immers rekening gehouden met de volgende overwegingen en elementen:

- De twee windturbines worden geplaatst op de bedrijfssite van Umicore waar verschillende industriegebouwen, schouwen, opslaglocaties, leidingen en dergelijke meer aanwezig zijn. Het is hierbij van belang dat de inplanting van de windturbines de essentiële functies van de site niet in het gedrang brengt.
- De zuidelijk gelegen windturbine WT2 bevindt zich op een opslaglocatie van Umicore. Deze windturbine kan niet meer naar het noorden worden geplaatst gelet op de activiteiten van Umicore ten noorden van de windturbine en de aanwezigheid van Fluxys- en Air Liquide-leidingen. Ook een verplaatsing naar het oosten is niet aangewezen, onder meer gelet op de veiligheidsbuffer rondom de Fluxys-gasinstallatie, de veiligheidsbuffer rondom de Air Liquide leiding en de ligging van het woongebied ten oosten van WT2 (zie de restrictiekaart in Bijlage 6 bij de lokalisatienota).
- De noordelijk gelegen windturbine WT4 bevindt zich naast bedrijfsgebouwen van Umicore. Deze windturbine kan niet meer richting zuidwesten worden verplaatst aangezien in die zone een bestaande hoogspanningscabine is gelegen. Ook een meer zuidelijk gelegen ligging van de windturbine is niet aangewezen gelet op de nabijheid van het woongebied in het zuidoosten van de windturbine.

Bovendien leidt de schaal en de opbouw van het industrielandchap ertoe dat de afstand tussen WT2 en WT4 ruimtelijk aanvaardbaar is en kunnen de twee aangevraagde windturbines als een windturbinepark en geen solitaire windturbines worden beschouwd. De twee windturbines worden namelijk geplaatst op de bedrijfssite van Umicore die ongeveer 100 ha groot is. Het gehele industriegebied is ongeveer 180 ha groot en heeft een lengte van ca. 3 km. De onderlinge tussenafstand van de windturbines staat aldus in verhouding tot de schaal van het industrielandchap, uitgestrekt over een lengte van ca. 3 km langs de Schelde.

Gelet op inplanting in een intensieve gebruikt industriegebied langs de Schelde is zonder enige twijfel voldaan aan het bundelingsprincipe conform Omzendbrief RO/2014/02.

De stelling in het advies van de GOVC dat de Schelde niet zou kunnen worden aanzien als een 'grootschalige lijninfrastructuur' kan allerm minst worden begrepen. De inplanting wordt hoe dan ook voorzien in een intensief gebruikt industrie- en havengebied, zodat hierdoor hoe dan ook wordt voldaan aan het bundelingsprincipe in de Omzendbrief RO/2014/02. Het is opmerkelijk dat deze elementen plotseling niet meer volstaan voor de GOVC, terwijl zulks in andere dossiers wel volstaat. De GOVC gaat hiermee (ongemotiveerd) in tegen de Omzendbrief RO/2014/02 en tegen de eigen adviespraktijk.

In de Omzendbrief RO/2014/02 wordt het ruimtelijk principe gedeconcentreerde bundeling en het principe van de plaatsdeling of site sharing vooropgesteld, de voorkeur voor clustering van windturbines wordt hierbij afgezet tegen het gegeven dat het niet aangewezen is individuele turbines verspreid in te planten. In de Omzendbrief staat vermeld dat vanaf drie windturbines van een cluster wordt gesproken. Het gaat hier evenwel om een voorkeursprincipe, niet om een vaste en algemeen geldende regel. Van dit voorkeursprincipe kan in functie van de plaatselijke omstandigheden en rekening houdend met de ruimtelijke draagkracht afgeweken worden. Hoe dan ook heeft de Omzendbrief overigens geen verordenend karakter en kan van dit algemeen toetsingskader afgeweken worden indien de specificaties van het voorliggend dossier hiertoe aanzetten. (cfr. Arrest RvVb 27 augustus 2019, nummer RvVb-A-1819-1352). Vanuit het principe van duurzaam ruimtegebruik, zoals ook opgenomen in artikel 1.1.4 VCRO wordt een locatie voor de oprichting van windturbines op grote schaal, in overeenstemming met andere afwegingselementen, het best geoptimaliseerd in functie van de energieproductie. De energieproductie wordt geëvalueerd per windturbine in het licht van een optimale invulling van het gebied (p. 13 van de Omzendbrief) en bepaalt op die wijze het aantal windturbines dat kan worden 'gedragen' door de betrokken locatie om tot een optimale energetische optimalisatie te

komen. Dit kan in bepaalde gevallen ertoe leiden dat afgeweken wordt van de voorkeur van de Omzendbrief voor clusters van minstens drie windturbines, en dat dus geen drie windturbines worden ingeplant maar minder. Er moet rekening gehouden worden met een evolutie in de voorhanden zijnde types van windturbines waarbij het plaatsen van kleinere types niet meer te zien is als de best beschikbare techniek om te komen tot een energetische maximalisatie (RvVb 1 september 2022, A-2223-0006, De Vos).

Indien de productie van elektriciteit door middel van windenergie definitief wordt stopgezet, worden alle constructies, met inbegrip van de sokkel en parkkabels volledig verwijderd, binnen een periode van twee jaar vanaf de stopzetting. Dit wordt opgenomen als voorwaarde in de vergunning.

Mobiliteitsimpact

Tijdens de bouwwerkzaamheden van beide windturbines zullen zich meerdere verkeersbewegingen voordoen voor de aanlevering van het vereiste materiaal dat nodig is voor het optrekken van de windturbines. Dit impliceert dat ook uitzonderlijk vrachtvervoer tijdens de bouwwerkzaamheden zich in de projectzone, en hoofdzakelijk in de werkzones, zal begeven. Uit de lokalisatienota blijkt dat er een toegangsweg van 4,5 m breed nodig zal zijn om de toegang tot de windmogelijk te maken. Deze toegangswegen moeten in principe ook gedurende de hele levensduur van de windturbines in stand worden gehouden om de bereikbaarheid en de beschikbaarheid van de installaties te garanderen. In de lokalisatienota wordt vermeld dat voor WT2 en WT4 er reeds voldoende ruimte is om via de bestaande verhardingen de desbetreffende werkzones van beide windturbines te bereiken. Hieruit kan in alle redelijkheid worden afgeleid dat er geen bijkomende hinder als gevolg van eventuele aanpassingen aan de interne, private wegenissen en de lokale wegenissen binnen de projectzone zal worden teweeggebracht.

Er zijn geen verdere mobiliteitsaspecten die wegen op de beoordeling aangezien er geen aanzienlijke bijkomende verkeersbewegingen zullen worden gegenereerd tijdens de exploitatiefase van de beoogde windturbines. De extra verkeersbewegingen die zullen worden gegenereerd in functie van de exploitatie van de beoogde windmolens beperkt zich tot het verplaatsingsverkeer voor het onderhoud en het onderhoud van de windturbines.

Schaal, visueel-vormelijke elementen en cultuurhistorische aspecten

Met de laatste wijzigingen werd een bijkomend opnamepunt toegevoegd. Dit is tevens opgenomen in aangepaste lokalisatienota binnen bijlage 5. De aanvraag omvat in totaal 25 opnamepunten.¹

Voor wat de visuele impact van de aangevraagde windturbines betreft, kan gesteld worden dat de impact binnen aanvaardbare grenzen blijft en dit omwille van volgende redenen:

- De omgeving van het voorgenomen project wordt gekenmerkt door industriële activiteiten met zichtbare installaties zoals duidelijk waarneembaar in de Google Earth visualisatie in figuur 10 (pagina 33 lokalisatienota) alsook in de fotosimulaties voor opnamepunten 1, 4, 5 en 25 (bijlage 5).

¹ Hierbij wordt uitdrukkelijk benadrukt dat opnieuw integraal kennis werd genomen van het aanvraagdossier, m.i.v. de visualisaties.

Figuur 10: Industriële activiteiten - Google Earth visualisatie.

Ten oosten op ongeveer 200 m van het voorgenomen project is het beschermde monument 'Fort 8' gelegen. Op een afstand van ongeveer 470 m ten noordoosten van de dichtstbijzijnde windturbine WT4 bevinden zich enkele alleenstaande woningen. De dichtstbijzijnde woonwijk Nachtegalenhof is gelegen op een afstand van ongeveer 600 m van de dichtstbijzijnde windturbine WT4.

- Met betrekking tot Fort 8 blijkt dat dit fort zeer dicht begroeid is door allerlei bomen en struiken en er slechts langs de buitenkant van het fort een waarneming kan zijn van de windturbines. Bovendien is er een dichte vegetatie die ook binnen het beschermd monument de zichten tegenhoudt.
- Ook voor de omliggende woonwijken kan de visuele impact van het voorgenomen project als aanvaardbaar worden beschouwd. In de lokalisatienota van de initiële aanvraag werden visualisaties opgenomen die verband houden met het initieel aangevraagde project van vier windturbines. Op vraag van de provinciale omgevingsvergunningscommissie werden in eerste administratieve aanleg 12 bijkomende visualisaties toegevoegd vanuit de nabijgelegen woonwijken. Deze visualisaties werden bij het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 aangepast naar het gewijzigde project van twee windturbines waarbij een beeld wordt geschetst van de verwachte visuele impact en het landschapsbeeld voor de omliggende woongebieden. In voorliggend wijzigingsverzoek worden de visualisaties uit het wijzigingsverzoek van 4 mei 2020 behouden (opnamepunten 1 tot en met 17) en worden nog eens 8 bijkomende visualisaties toegevoegd in bijlage 5. Dit in hoofdzaak om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de verzoekende partijen uit de beroepsprocedure voor de RvVb dat de fotosimulaties niet vanuit de meest negatieve invalshoek genomen zouden zijn. De nu toegevoegde opnamepunten werden genomen aan de achterzijde van de tuinen van de meest nabijgelegen woningen (op minimaal 600 m van WT4 en op 840 m van WT2) (zie opnamepunten 18, 19, 20, 21 en 22).

In totaal maken er 25 fotosimulaties deel uit van het aanvraagdossier, waar windturbines met een rotordiameter van 131 m en een masthoogte van 114 m geschaald op foto's uit de omgeving van de site worden geprojecteerd (zie bijlage 5). Deze afmetingen zijn een van de mogelijkheden die binnen de vooropgestelde grenzen vallen. De locaties van waaruit de foto's werden genomen zijn aangeduid op kaart 7 in de kaartenbundel (bijlage).

Uit deze visualisaties blijkt:

- Dat de aangevraagde windturbines aansluiten bij de schaal van het omliggende industriële landschap (zie opnamepunten 1, 4, 5 en 25). In dit landschap zijn er immers verschillende verticale infrastructuren, bestaande uit hoge schoorstenen en een permanente kraaninstallatie, in het noordwesten aanwezig. Vanuit landschappelijk oogpunt zijn deze infrastructuren gelijkaardig aan de visuele impact van de masten van de windturbines.
- Dat de bestaande industriële schoorstenen vandaag ook waarneembaar zijn vanuit de omliggende woonwijken (zie opnamepunten 2, 3, 6, 7, 13, 14, 18, 19, 20, 23 en 24). Gelet op de hoogte van deze schoorstenen vormen de windturbines geen storende bijkomende visuele vervuiling en kunnen zij als aanvaardbaar worden beschouwd. Ook is er een voldoende onderlinge tussenafstand tussen de twee windturbines, waardoor de visuele impact gespreid is en niet geconcentreerd in één zichtveld.
- Dat de windturbines bovendien niet ingeplant worden in open ruimtegebied maar achter aansluitende bebouwing met veel groen, waardoor het zicht op de windturbines aanzienlijk beperkt wordt (zie opnamepunten 6, 8, 9, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 22, 23 en 24).
- Dat vanaf bepaalde zichtpunten de windturbines nog zichtbaar zijn boven de bestaande bewoning maar dit lijkt niet problematisch, mede gelet op het feit dat deze windturbines zich aansluiten bij andere verticale structuren in het landschap. Ook de slanke vorm van de windturbines draagt ertoe bij dat de impact beperkt en aanvaardbaar is.

Om deze reden kan de visuele impact van de aanvraag dan ook aanvaardbaar worden geacht.

Het is aangewezen dat er geen reclame wordt aangebracht op de windturbines (met uitzondering van een bescheiden aanduiding van de naam of het logo van de firma). Dit wordt opgenomen in de voorwaarden.

Rekening houdend met bovenstaande toelichting, blijkt dat het bedrijventerrein geschikt is voor de inplanting van windturbines. De hinder met betrekking tot de visuele hinder is aanvaardbaar en conform de bepalingen met de goede ruimtelijke ordening.

Bodemreliëf

Er zijn geen bodem of reliëf gerelateerde aspecten die wegen op de beoordeling.

Hinderaspecten, gezondheid, gebruiksgenot en veiligheid in het algemeen

Met betrekking tot de hinder en de risico's wordt verwezen naar bovenstaande bespreking. Hieruit blijkt dat er kan voldaan worden aan de geldende normen zoals opgenomen in titel II van het VLAREM en dat de hinder tot een aanvaardbaar niveau wordt beperkt. Deze normen en de beoordeling van de hinderaspecten hebben als doel voldoende levenskwaliteit te garanderen en de gezondheid niet in het gedrang te brengen. Bijgevolg kan gesteld worden dat de gezondheid van de omwonenden en passanten, het gebruiksgenot en de algemene veiligheid niet in het gedrang worden gebracht. Aan de exploitatie zijn geen andere hinderaspecten verbonden dan degene in bovenstaande motivatie zijn opgenomen.

Energetisch optimalisatieprincipe

Vanuit het principe van duurzaam ruimtegebruik wordt een locatie voor de oprichting van windturbines op grote schaal, in overeenstemming met andere afwegingselementen, het best geoptimaliseerd in functie van de energieproductie. De energieproductie wordt geëvalueerd per windturbine in het licht van een optimale invulling van het gebied.

In de lokalisatienota moet aangegeven worden hoe het project de betreffende projectzone maximaal benut of hoe het project bijdraagt aan een mogelijke maximale invulling van de betreffende projectzone. Daarbij wordt rekening gehouden met de ruimtelijke en landschappelijke mogelijkheden, met de windtechnische mogelijkheden en de beperkingen om te voldoen aan de milieuvoorwaarden en andere randvoorwaarden. Hierbij worden de cumulatieve effecten voor de

windturbines in de hele zone beschouwd. In het geval er verschillende initiatiefnemers in een potentiële zone actief zijn, kan het vanuit het principe van duurzaam ruimtegebruik aangewezen zijn dat zij in overleg treden om voorstellen tot inplanting uit te werken die een optimale invulling van de locatie kunnen verzekeren. Zo kunnen alle aspecten van de oprichting en de effecten ervan op de omgeving als een geheel beoordeeld worden. Daarbij wordt onder meer ook beoordeeld hoe de projecten in de ruimere omgeving op de efficiëntste manier kunnen aangesloten worden op het net.

In de aangepaste lokalisatienota wordt op pagina 47 het volgende gesteld:

Gelet op de eerdere aanvraag van vier turbines zou men geneigd zijn een reductie van het windturbineproject met twee turbines te interpreteren als een niet maximale invulling van de zone. Er moet echter gesteld worden dat de aanleiding van diezelfde reductie, namelijk het tegemoet komen aan het lokaal protest en dus verhoging van het lokale draagvlak, tot een nieuw energetisch maximum heeft geleid. De vergelijking kan gemaakt worden met andere industrieterreinen waar voor bepaalde locaties de grondeigenaar niet akkoord is met het plaatsen van een windturbine en dit dan ook niet tot een maximaal ingevulde zone kan leiden. Ook hier is de huidige weerstand tegen het project geen garantie voor toekomstige weestand tegen een mogelijke uitbreiding van dit project waardoor de huidige niet maximale invulling van het potentieel niet aanzien mag worden als een reden voor weigering van de voorliggende vergunningsaanvraag. Het potentieel op maximalisatie wordt immers niet gehypothekeerd door deze nu weg te laten uit de aanvraag.”

De redenering en conclusie van de aanvraag kan gevolgd worden. Het project voldoet wel degelijk aan het optimalisatieprincipe dat tot doel heeft de energetische opbrengst binnen de beschikbare ruimte, *in casu* het betreffende industrieterrein, te optimaliseren. De aanvraag hypothekeert het potentieel in de omgeving niet.

Huidige aanvraag kadert in de realisatie van de doelstelling van de Vlaamse Regering met betrekking tot hernieuwbare energie. Aangezien de locaties in Vlaanderen schaars zijn, is het aangewezen dat het energetisch potentieel van een geschikte locatie gemaximaliseerd wordt. Hoewel het exacte type nog niet gekend is, werd in de geluidsstudie (zie ook beoordeling ‘Geluid en trillingen’) rekening gehouden met volgende windturbintypes:

- Vestas V117 3.45MW TES: 106,8 dB(A);
- Enercon E115 3.2MW TES: 105,5 dB(A);
- Vestas V126-HTq-3,8 MW TES: 105 dB(A).

Gelet op de kenmerken van bovenstaande windturbintypes is het maximaal vermogen gelegen tussen 3,2 MW – 3,8 MW. De aanvrager moet de keuzevrijheid worden gelaten om te kiezen voor een windturbintype dat effectief beschikbaar is op de markt en geëxploiteerd kan worden. Echter kan een aanzienlijk lager vermogen kan niet worden aanvaard. Het voorkomen van de uitputting van hernieuwbare energie of de verspilling van energie moet volgens artikel 1.2.1 en 5.1.3 van het DABM in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van de hinder en risico's van de aanvraag. Het vermogen vertolkt het productiepotentieel. Het vermogen is dan ook een aanvaardbaar criterium om de maximale benutting van de site te beogen. Om ook tegemoet te komen aan een goede ruimtelijke ordening (zuinig ruimtegebruik maar ook de ruimere doelstellingen vervat in artikel 1.1.4 van de VCRO) kunnen windturbines met een minimaal geïnstalleerd vermogen van 3,2 MW worden aanvaard. Hierbij moeten ook beide windturbines gebouwd worden. De inplantingslocatie kan op deze manier energetisch geoptimaliseerd worden. Bijgevolg wordt in het kader van energetische optimalisatie van het projectgebied in de voorwaarden opgenomen dat beide windturbines gebouwd worden met elk een minimaal geïnstalleerd vermogen van 3,2 MW.

Volgens het advies van de GOVC zou met de vermindering van twee windturbines het zagezegd niet duidelijk zijn of er voldaan kan worden aan het energetisch optimalisatieprincipe. Hierbij wordt geponeerd dat niet met zekerheid zou kunnen gesteld worden of er geen betere energetische optimale invulling mogelijk zou zijn. Deze motivering is intern tegenstrijdig aangezien enerzijds wordt geoordeeld dat de zone hoe dan ook niet geschikt zou zijn voor de inplanting van windturbines (*quod certe non*, zie motivering hierboven), en anderzijds aan de aanvrager wordt verweten dat een onvoldoende groot aantal windturbines zou worden voorzien. Zoals aangegeven, werd in functie van de mogelijke hinder en ruimtelijke draagkracht van de omgeving het project teruggebracht van 4 naar 2 windturbines. Dit element kan bezwaarlijk tegen de aanvrager worden gebruikt. Zoals aangetoond belemmert de huidige inplanting geen toekomstig inplanting van windturbines.

Conclusie

Het ongunstig advies van de GOVC zoals eerder vermeld heeft betrekking op de bepalingen van de goede ruimtelijke ordening. Gelet op bovenstaande beoordeling en toelichting kan dit advies echter niet gevolgd worden.

De aanvraag werd getoetst aan de decretale beoordelingsgronden van artikel 4.3.1, §2, van de VCRO. Hieruit volgt dat deze artikelen geen weigeringsgrond vormen.

Decretale beoordelingsgronden van artikel 4.3.2 tot en met artikel 4.3.8 van de VCRO

De aanvraag werd getoetst aan de decretale beoordelingsgronden van artikel 4.3.2 tot en met artikel 4.3.8 van de VCRO. Hieruit volgt dat deze artikelen geen weigeringsgrond vormen.

VERGUNNINGSTERMIJN

Conform artikel 68 van het Omgevingsvergunningsdecreet geldt de vergunning voor onbepaalde duur tenzij conform artikel 68, tweede lid, van het Omgevingsvergunningsdecreet in afwijking hiervan nog een beperkte termijn kan worden toegestaan.

Voor deze aanvraag kan een vergunning voor onbepaalde duur worden verleend.

BEZWAREN OPENBAAR ONDERZOEK

De bezwaren die betrekking hebben op de argumenten om de vergunning te verlenen worden niet bijgetreden.

- Inzake de hinder (geluid, slagschaduw, visuele hinder, ...) wordt er verwezen naar de bovenstaande beoordeling waaruit blijkt dat de hinder tot een aanvaardbaar niveau wordt beperkt.
- Er bevinden zich geen andere windturbines in de omgeving.
- De controlemetingen inzake geluid gebeuren door of in samenwerking met een erkend deskundige.
- Het indirect risico verbonden aan de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen bij seveso-inrichtingen werd (aan de hand van de veiligheidsstudie) gunstig beoordeeld door het team Externe Veiligheid van de afdeling GOP van het Departement Omgeving.
- Wat betreft de impact op natuur wordt verwezen naar het luik 'natuurtoets'.
- Inzake de verenigbaarheid met de stedenbouwkundige voorschriften en de goede ruimtelijke ordening, wordt er verwezen naar de bovenstaande beoordeling waaruit blijkt

dat het project verenigbaar is met de voorschriften en de goede ruimtelijke ordening niet wordt geschonden.

- Economische aspecten en het ontbreken van draagvlak vormen geen beoordelingsgrond bij de evaluatie van een omgevingsvergunningsaanvraag.
- Een omgevingsvergunningsaanvraag moet getoetst worden aan de in Vlaanderen van toepassing zijnde wetgeving.
- Met betrekking tot klachten kan men terecht bij de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving.
- Het openbaar onderzoek en de procedure zijn correct verlopen.

ALGEMENE CONCLUSIE: voorwaardelijk gunstig

De hinder en de effecten op mens en milieu en de risico's voor de externe veiligheid, veroorzaakt door het aangevraagde project, kunnen mits naleving van de vergunningsvoorwaarden tot een aanvaardbaar niveau worden beperkt.

De aanvraag is, onder de voorwaarden die hierna worden geformuleerd, in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, met de toepassing van de afwijkingsmogelijkheden, alsook met de goede plaatselijke ordening en met zijn onmiddellijke omgeving.

Er bestaat bijgevolg aanleiding toe om de beroepen ongegrond te verklaren en de vergunning te verlenen.

De vergunning voor de aanvraag kan worden verleend voor onbepaalde duur.

BESLUIT VAN DE VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING,
OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME,

Artikel 1. De ontvankelijk bevonden beroepen worden ongegrond verklaard.

Art. 2. §1. Aan de nv Electrabel, Simon Bolivarlaan 36, 1000 Brussel, wordt de vergunning verleend voor de volgende stedenbouwkundige handelingen voor twee windturbines en aanhorigheden, gelegen te 2660 Antwerpen (Hoboken) en 2620 Hemiksem, Adolf Greinerstraat 139:

Planaanduiding	Stedenbouwkundige handeling	Beknopte beschrijving
WT2	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
WT4	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Windturbine met een tiphoogte van 180 m en een rotordiameter van 131 m
Werkzone 4	Nieuwbouw Infrastructuur	Aanleg van een werkzone met een oppervlakte van 1.000 m ²
Kabel3	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel
Aansluitingscabine1	Bouwen of herbouwen	Middenspanningscabine
Kabel1	Nieuwbouw of aanleggen Infrastructuur	Kabel

§2. Aan de nv Electrabel, Simon Bolivarlaan 36, 1000 Brussel, wordt de vergunning verleend voor de exploitatie van twee windturbines met inrichtingsnummer 20190215-0010, gelegen te 2660 Antwerpen (Hoboken) en 2620 Hemiksem, Adolf Greinerstraat 139, omvattende volgende inrichtingen en activiteiten:

Rubriek	Omschrijving	Totale hoeveelheid	Klasse
12.2.2°	2 transformatoren met vermogen van 6.500 kVA	13.000 kVA	2
20.1.6.1°c)	2 windturbines van 4,5 MW	9.000 kW	1

Art. 3. De plannen en het aanvraagdossier waarop dit besluit gebaseerd zijn, maken er integraal deel van uit.

Art. 4. De omgevingsvergunning wordt verleend voor onbepaalde duur, die aanvangt op datum van de vergunning.

Art. 5 De omgevingsvergunning wordt verleend onder de volgende voorwaarden en/of lasten die moeten nageleefd worden:

§1. Met betrekking tot de stedenbouwkundige handelingen:

1. Indien de productie van elektriciteit door middel van windenergie definitief wordt stopgezet, worden alle constructies, met inbegrip van de sokkel en parkkabels, volledig verwijderd binnen een periode van twee jaar vanaf de stopzetting.
2. In het kader van energetische optimalisatie van het projectgebied worden alle aanvaardbaar geachte windturbines gebouwd.
3. Het minimale geïnstalleerde vermogen per windturbine bedraagt 3,2 MW.
4. Er wordt op de windturbinemast geen reclame aangebracht (met uitzondering van een bescheiden aanduiding van de naam of het logo van de firma).
5. Het advies van 18 oktober 2022 van het Directoraat-generaal Luchtvaart van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer, inclusief de bijhorende adviezen van Defensie en Skeyes, wordt nageleefd.
6. Het advies van 1 maart 2023 van de nv Infrabel wordt nageleefd.
7. De subadviezen van de nv Fluxys Belgium (16 mei 2023) en de nv Air Liquide Industries Belgium (14 maart 2023) worden nageleefd.

§2. Met betrekking tot de ingedeelde inrichting of activiteit:

a. Algemene en sectorale milieuvoorwaarden van titel II van het VLAREM

De algemene en sectorale milieuvoorwaarden staan in titel II van het VLAREM. Bij wijziging van VLAREM wordt de exploitant geacht de meest actuele versie van de van toepassing zijnde bepalingen na te leven. De integrale en geconsolideerde tekst van titel II van het VLAREM is raadpleegbaar op de Milieunavigator, via de link: <https://navigator.emis.vito.be/>.

b. Bijzondere milieuvoorwaarden:

1. De windturbines voldoen aan de technische specificaties zoals beschreven in de veiligheidsstudie (januari 2020).
2. Tijdens de avond- en de nachtperiode wordt het geluidsvermogen beperkt tot maximaal: WT4: 105,2 dB(A).
3. De exploitant stelt een rapport op in samenwerking met een erkend deskundige geluid en trillingen, deeldomein geluid, vermeld in artikel 6, 1°, c), van het VLAREL, waarin bepaald wordt op welke wijze de windturbine zal gemoduleerd worden. Bij de inperking van geluid dient rekening te worden gehouden met de geluidsproductie van reeds vroeger vergunde windturbines. De modulering moet ervoor zorgen dat steeds aan de richtwaarden voor windturbinegeluid van titel II van het VLAREM voldaan wordt. Dit rapport wordt binnen de 3 maanden na ingebruikname van de windturbine bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving (gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be). De productie in geluidsreducerende modus wordt bijgehouden in het logboek.
4. Binnen een termijn van 6 maanden na de ingebruikname van de turbine worden geluidsmetingen ter controle uitgevoerd door een erkend milieudeskundige in de discipline geluid ter hoogte van de meest kritische plaatsen voor geluidshinder. De resultaten hiervan worden bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving

(gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be).

5. In afwijking van de richtwaarden opgenomen in bijlage 5.20.6.1 van titel II van het VLAREM, gelden voor woningen gelegen in subcategorie 2a (gebieden of delen van gebieden, uitgezonderd woongebieden of delen van woongebieden, gelegen op minder dan 500 m van industriegebieden) en subcategorie 2b (woongebieden of delen van woongebieden op minder dan 500 m van industriegebieden) de richtwaarden van categorie 4 (woongebieden), met name: 44 dB(A) overdag en 39 dB(A) 's avonds en 's nachts.
6. Er wordt een vijfjaarlijkse periodieke geluidsmeetcampagne opgestart, alsook een extra geluidsmeetcampagne binnen het eerste jaar na het aflopen van de eerste meetcampagne, door een erkend milieudeskundige in de discipline geluid ter hoogte van de meest kritische plaatsen voor geluidshinder. De resultaten hiervan worden bezorgd aan de afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten van het departement Omgeving (gop.ant.omgeving@vlaanderen.be) en aan de afdeling Handhaving van het departement Omgeving (omgevingsinspectie.ant@vlaanderen.be).
7. In afwijking van de slagschaduwnormen opgenomen in artikel 5.20.6.2.3 van titel II van het VLAREM wordt voor relevante, residentiële slagschaduwgevoelige objecten gelegen binnen de 4 uur/jaar-slagschaduwcontour de daglimiet in de slagschaduwmodule ingesteld op 0 minuten.
8. Er wordt een stillegmodule geïnstalleerd op windturbine 2 zodanig dat de windturbines/rotors stil staan wanneer alle van onderstaande condities van toepassing zijn:
 - Tussen 15 juli en 15 oktober
 - 20 min tot 4 u na zonsondergang en 3 u tot 20 min voor zonsopgang. Met zonsondergang en zonsopgang wordt bedoeld op de zonsondergang/zonsopgang zoals weergegeven door het Koninklijk Meteorologisch Instituut van België (KMI) – Zon en maan (de efemeriden).
 - Bij windsnelheid < 5 m/s, in najaarstrek (minstens van 15/8 tot eind september) ook bij windsnelheid < 6 m/s
 - Bij temperaturen > 10°C, in de najaarstrek (minstens van 15/8 tot eind september) ook bij temperaturen > 6°C
 - Bij neerslagintensiteit < 3 mm/u

De initiatiefnemer dient een stillegmodule te voorzien met een bewezen effectiviteit op een gelijkaardig project en/of een door het INBO goedgekeurd systeem zoals genoemd op pagina 67 van het INBO-rapport met kenmerk INBO.R.2015.649802211.

De vergunningverlenende overheid wijst op volgende aandachtspunten:

- De aanvrager moet rekening houden met het feit dat in de toekomst de waterkering ter hoogte van WT2 op Sigmahoogte wordt gebracht zoals aangehaald in het advies van de nv De Vlaamse Waterweg.

Art.6. De omgevingsvergunning vervalt van rechtswege in de gevallen en overeenkomstig de voorwaarden vermeld in de artikelen 99 en 101 van het decreet betreffende de omgevingsvergunning van 25 april 2014.

Brussel,

Vlaams minister van Justitie en Handhaving,
Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhal DEMIR

U kan tegen deze beslissing een verzoekschrift tot vernietiging indienen bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

U heeft hiervoor een vervaltermijn van 45 dagen die ingaat de dag na de betekening van deze beslissing.

Het verzoekschrift moet per beveiligde zending worden ingediend. Dit betekent:

1. hetzij via het digitaal loket van de Vlaamse Bestuursrechtscolleges
<https://www.dbrc.be/digitaal-loket-van-de-vlaamse-bestuursrechtscolleges>
2. hetzij per aangetekende brief gericht aan:
Raad voor Vergunningsbetwistingen
p/a Dienst van de Bestuursrechtscolleges
Koning Albert II-laan 35 bus 81
1030 Brussel
3. hetzij door neerlegging ter griffie op het hierboven vermelde adres.

Als u voor een analoge indiening kiest (2. en 3.) moet:

- het verzoekschrift in vijfvoud worden ingediend, namelijk één origineel en vier afschriften (fotokopies of een digitale kopie);
- gelijktijdig met de indiening van het verzoekschrift, een afschrift van het verzoekschrift ter informatie aan de verwerende partij worden gestuurd (dit is de overheid die de beslissing genomen heeft).

Het verzoekschrift moet in ieder geval minstens de volgende gegevens bevatten:

- de naam, de hoedanigheid, de woonplaats of de zetel van de verzoekende partij, de gekozen woonplaats in België, een telefoonnummer en een e-mailadres;
- de naam en het adres van de verweerder;
- het voorwerp van het beroep of bezwaar;
- een uiteenzetting van de feiten en de ingeroepen middelen;
- een omschrijving van het belang van de verzoeker
- een inventaris van de overtuigingsstukken.

U bent een rolrecht verschuldigd van

- 200 euro bij het indienen van een verzoekschrift tot vernietiging;
- 100 euro bij het indienen van een verzoekschrift tot schorsing of tot schorsing wegens uiterst dringende noodzakelijkheid.

Gelijktijdig met de indiening van het verzoekschrift moet u het bewijs bezorgen dat een overschrijvingsopdracht is gegeven of dat een storting is uitgevoerd tot betaling van het rolrecht.

De procedure voor de Raad van Vergunningsbetwistingen wordt geregeld in het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning en het besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse Bestuursrechtscolleges.

Meer uitleg vindt u op de website van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (<http://www.dbrc.be/vergunningsbetwistingen>)